

XI. évfolyam 1. szám 2018

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Pénzügyi Hírlevél
XI. évfolyam 1. szám 2018

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő

Lámfalusi Ibolya

Szerzők

Domán Csaba

doman.csaba@aki.gov.hu

Péter Krisztina

peter.krisztina@aki.gov.hu

Kiadó

Agrárgazdasági Kutató Intézet

H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf. 944

Telefon: (+36 1) 217-1011

Fax: (+36 1) 217-4469

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Publikációs Csoport

publikacio@aki.gov.hu

Telefon: (+36 70) 501-1156

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis-kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások.....	3
Közvetlen termelői támogatások	5
Vidékfejlesztési és halászati programok.....	6
Piaci és egyéb támogatások	8
Nemzeti támogatások	9
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások	
 kiemelt területei	12
Állattenyésztési támogatások.....	12
Szántóföldi növénytermesztők támogatása.....	14
Kertészeti ágazat támogatása	15
Kockázatkezelés a mezőgazdaságban.....	16
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar	
 vállalkozásainak hitelgazdálkodása	17
Az egyéni gazdaságok hitelállománya.....	18
A társas vállalkozások hitelállománya.....	22
Kedvezményes finanszírozás a	
mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban....	28
MFB-hitelprogramok.....	28
Kedvezményes EXIM-konstrukciók	31
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel	34
Költségvetési kamat- és kezési díjtámogatással	
működő egyéb agrárfinanszírozási programok	
.....	36
Növekedési Hitelprogram.....	37
Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az	
élelmiszeriparban.....	39
A jegybanki kamat és a vállalati szektor	
kamatainak alakulása	43
EU-referencia-kamatláb.....	44
Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései	45
Néhány kiemelt ágazat vállalati	
 hitelállományának fedezettsége	48
 Kiegészítő táblák	49

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

Az agrárium és a vidék fejlesztését támogató intézkedésekre összességében 562,5 milliárd forintot fizettek ki 2017-ben (1. táblázat). Ez az összeg 84,8 milliárd forinttal elmarad az előző évitől, azonban ez nem jelenti a támogatások csökkenését. A változás hátterében a közvetlen termelői támogatások 2018. évre áthúzódó kifizetései állnak, amelynek keretösszegéből 2016-ban a területalapú támogatásoknál magasabb nagyságrendben történtek előlegkifizetések az év végén, 2017-ben viszont nem volt ilyen mértékű előlegfizetés (1. ábra).

A Vidékfejlesztési Program keretében nyújtott támo-

gatások 2016-hoz képest 72,8 milliárd forinttal emelkedtek. A Halászati Operatív Programból már csupán 2,3 millió forintot kaptak a gazdák, a Magyar Halgazdálkodási Operatív Programból még nem történt kifizetés.

A nemzeti támogatások keretében kifizetett összeg 18,1 milliárd forinttal mérséklődött.

Az FM fejezetén kívül szerepel, de az agrártámogatásokhoz kapcsolódik a mezőgazdaságban felhasznált gázolaj utáni jövedékiadó-visszatérítés. Az adókedvezmény összege 2017-ben 27,9 milliárd forint volt.

1. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások, 2016 és 2017

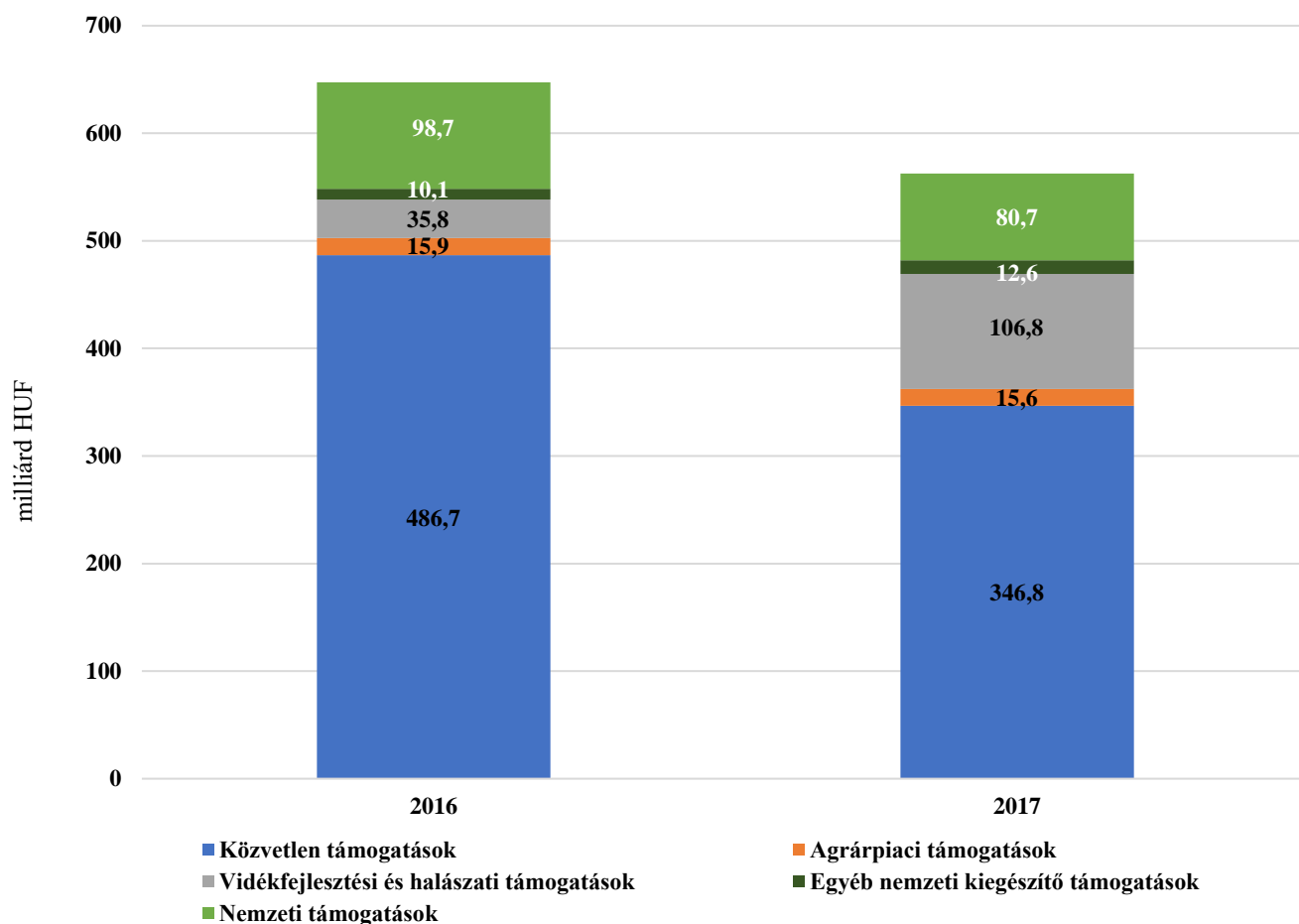
	millió HUF	
Jogcím	2016	2017
I. Közvetlen termelői támogatások	486 710	346 810
II. Vidékfejlesztési és halászati programok	35 825	106 781
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program	0	0
Vidékfejlesztési Program 2014–2020	33 928	106 779
Halászati Operatív Program	1 897	2
III. Piaci és egyéb támogatások	26 012	28 212
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	10 086	12 594
Agrárpiaci támogatások	15 926	15 618
Belpiaci intézkedések	15 899	15 605
<i>ebből: borászati ágazat támogatása</i>	9 478	6 422
Külpiaci intézkedések	0	0
Intervenciós költségek	27	13
IV. Nemzeti támogatások	98 734	80 684
Agrártámogatások mindösszesen	647 282	562 488
<i>A mezőgazdaságban felhasznált gázolaj utáni jövedékiadó-visszatérítés</i>	–	27 923

Forrás: NGM-, FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A közvetlen támogatások agrár- és vidékfejlesztési támogatásokon belüli aránya a tavalyi 75,2 százalékról 61,7 százalékra csökkent. A vidékfejlesztési és halászati programok részesedése 5,5 százalékról 19,0 százalékra nőtt. A nemzeti támogatások, illetve a piaci és

egyéb támogatások aránya az összes támogatáson belül számottevően nem változott, a piaci támogatások részaránya 1 százalékponttal emelkedett, a nemzeti támogatásoké ugyanennyivel csökkent.

1. ábra: Agrártámogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2016 és 2017

Forrás: NGM-, FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások keretében folyósított 562,5 milliárd forint támogatási összeg 79,3 százaléka (445,9 milliárd forint) európai uniós forrásból származott, 20,7 százalékát (116,6 milliárd forint) pedig hazai költségvetésből fizették ki (2. táblázat).

Az uniós társfinanszírozással megvalósult támogatások esetében az uniós kifizetések aránya mintegy 70 százalékot tett ki, míg a támogatások további 30 százalékát nemzeti költségvetésből folyósították.

2. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2017

Forrás	2017. évi kifizetés		
	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	80 684	–	80 684
EU-társfinanszírozású támogatások	119 375	83 482	35 893
Közvetlen EU-kifizetések	362 428	362 428	–
Összesen	562 487	445 910	116 577

Forrás: NGM-, FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Közvetlen termelői támogatások

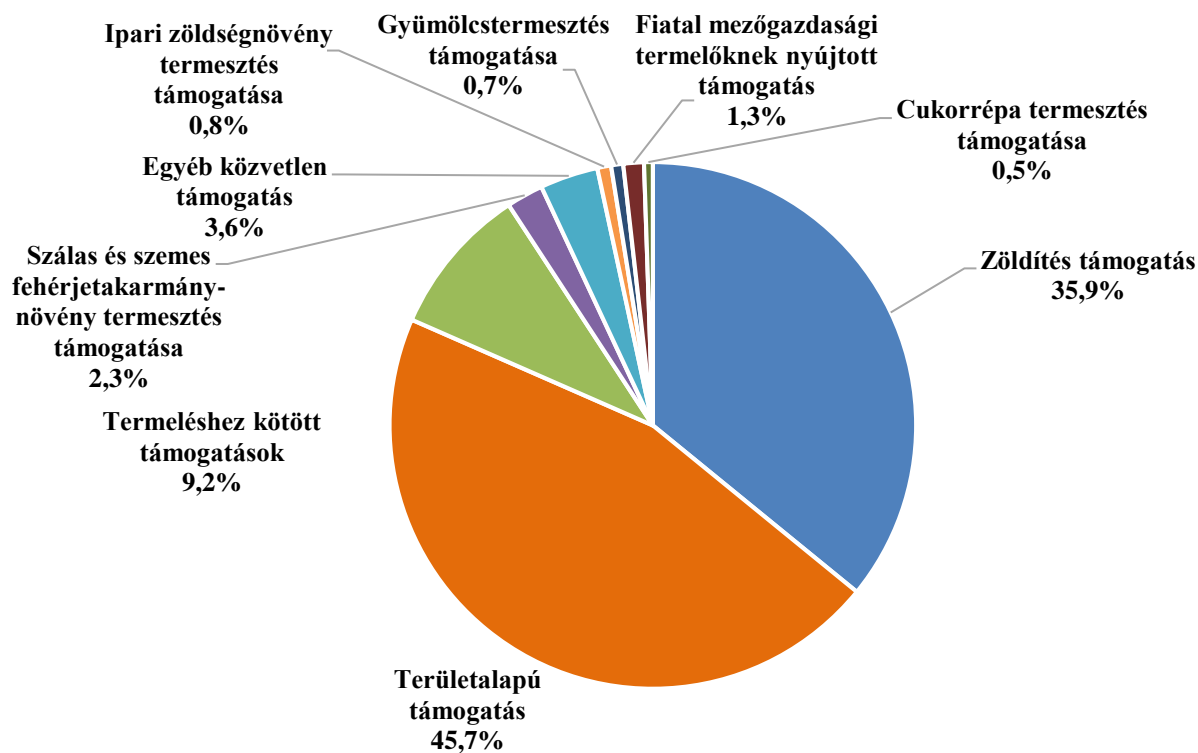
A gazdálkodóknak a 2017. évben folyósított 346,8 milliárd forint közvetlen támogatás az előző évben kifizetett összegtől csaknem 140 milliárd forinttal maradt el (6. táblázat). A csökkenés fő oka, amint már korábban említésre került, hogy 2016-ban nagyobb arányú volt az előlegfizetés.

A közvetlen támogatásokra folyósított összeg továbbra is jellemzően területalapú támogatás formájában (45,7 százalék) és a zöldítési komponens keretében (35,9 százalék) jutott el a kedvezményezettekhez (2. ábra). A két fő jogcím mellett a termeléshez kötött állattenyésztési támogatások domináltak a tárgyévben is, annak ellenére, hogy a tavalyi évhez képest 5,4 milliárd forint visszaesés mutatkozott. A 31,9 milliárd forint termeléshez kötött támogatás közel felét (14,7 milliárd forint) a tejhasznú tehéntartás támogatásra fizették ki, ezt követte az anyatehéntartás (9,3 milliárd forint),

az anyajuhtartás (6,3 milliárd forint) és a hízottbika-tartás (1,6 milliárd forint) támogatása. További számottevő összeg, 7,8 milliárd forint került kifizetésre szálas és szemes fehérjetakarmányok támogatására, ami közel azonos arányban oszlott meg a növénykultúrák között. Előző évhez képest kevesebb támogatásban részesültek a gyümölcsstermesztők, a kisgazdaságok, csökkent továbbá a feldolgozóipari zöldségnövény és a rizstermesztés támogatása (6. táblázat).

A 2014–2020-as tervezési és programozási időszakban a közvetlen támogatásokból krízistartalékot kell létrehozni a mezőgazdasági termelési és értékesítési válságok kezelésére, amely az egy termelőre eső közvetlen kifizetések 2000 eurót meghaladó összegének csökkentésével valósul meg. Amennyiben a kríziskezelésre létrehozott tartalék nem kerül felhasználásra a pénzügyi év végéig, úgy az a gazdálkodók számára kifizetésre kerül. Ennek értelmében 2017-ben 4,7 milliárd forint támogatást folyósítottak a gazdálkodóknak Pénzügyi feyelem visszatérítése jogcímen.

2. ábra: Közvetlen támogatások megoszlása, 2017

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Vidékfejlesztési és halászati programok

A vidékfejlesztési és halászati intézkedésekre összességében 106,8 milliárd forintot, a 2016. évben kifizetett összeg háromszorosát folyósították 2017-ben (3. táblázat). A számottevő eltérés háttérében az áll, hogy 2016-tól kezdődően az új Vidékfejlesztési Program intézkedéseire (pl. Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések, Natura 2000 kifizetések és a vízkeretirányelvhez kapcsolódó kifizetések, Kockázatkezelés) valósultak meg a folyósítások,

ami 2017-ben vált dinamikusabbá (3. ábra).

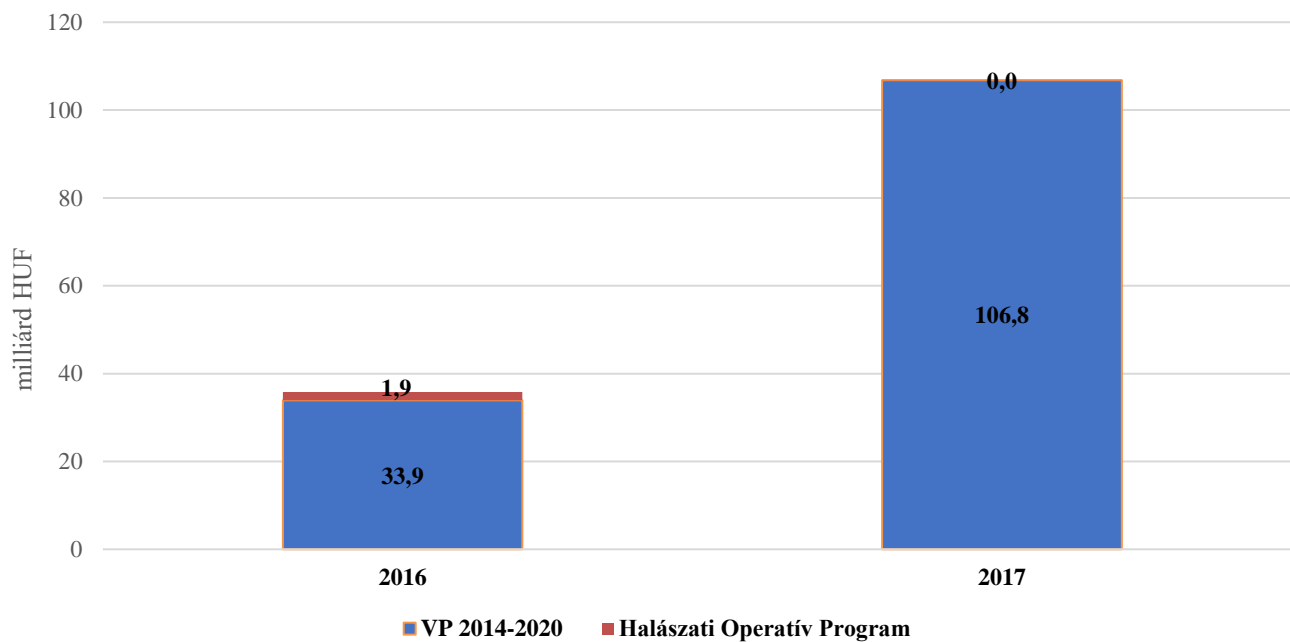
A vidékfejlesztési programra vonatkozó n+2-es szabály értelmében a Darányi Ignác Vidékfejlesztési Programhoz kapcsolódó kifizetések a 2015. évben lezárultak. Ez alól kivételt képez a Halászati Operatív Program, amelynek intézkedéseire az 1198/2006/EK rendeletben (EHA rendelet) foglaltak alapján a 2015. évet követően is folytatódhat a kifizetés. Ennek értelmében a 2007–2013-as időszakhoz tartozó Halászati Operatív Program (HOP) keretében még folyósításra került 2,3 millió forint. Az új ciklushoz kapcsolódó Magyar Halgazdálkodási Operatív Programra (MAHOP) nem indult meg a kifizetés a 2017. évben.

3. táblázat: **Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2016 és 2017**

	millió HUF	
Jogcím	2016	2017
I. Vidékfejlesztési és halászati programok	1 897,1	2,3
Halászati Operatív Program	1 897,1	2,3
II. Vidékfejlesztési és halászati programok 2014–2020	33 927,7	106 778,9
Vidékfejlesztési Program	33 927,7	106 778,9
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP)	0,0	0,0
EU-társfinanszírozással működő vidékfejlesztési és halászati programok összesen	35 824,9	106 781,1

Forrás: NGM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

3. ábra: Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2016 és 2017

Forrás: NGM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Piaci és egyéb támogatások

A piac szabályozását célzó intézkedésekre összességében 28,2 milliárd forintot, 2,2 milliárd forinttal többet fordítottak 2017-ben a megelőző évhez képest (4. táblázat).

A kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra uniós forrásból 2,8 milliárd forinttal, nemzeti

költségvetésből mintegy 2,5 milliárd forinttal nagyobb támogatási összeget folyósítottak 2017-ben. Az emelkedés főként abból adódott, hogy a tejágazat segítésére 2017-ben rendkívüli támogatásra nyílt lehetőség.

Ugyanakkor az agrárpiaci támogatásokon belül a borászati ágazat 3,1 milliárd forinttal kevesebb támogatásban részesült.

4. táblázat: **Piaci és egyéb támogatások, 2016 és 2017**

	millió HUF	
Jogcím	2016	2017
Agrárpiaci támogatások	15 926,2	15 618,2
Belpiaci intézkedések	15 899,1	15 604,9
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós része	6 420,8	9 182,6
<i>Magyar Méhészeti Nemzeti Program</i>	738,3	727,1
<i>Iskolatejprogram</i>	726,1	681,5
<i>Iskolagyümölcs-program</i>	1 478,2	1 452,2
<i>Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása</i>	1 495,2	1 419,0
<i>Tej (iskolatej nélkül)</i>		2 945,2
Borászati ágazat támogatása	9 478,3	6 422,3
<i>Szőlőültetvények szerkezetátalakításának és átállításának támogatása</i>	191,0	0,0
<i>A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek támogatással történő lepárlásának támogatása</i>	328,0	0,0
<i>Borok promóciója harmadik országokban</i>	71,0	0,0
Külpiaci intézkedések	0,0	0,2
Intervenciós költségek	27,1	13,2
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok nemzeti része	10 086,3	12 593,7
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	738,2	727,0
Iskolatejprogram	3 776,1	3 330,0
Iskolagyümölcs-program	1 656,9	1 692,9
Zöldség-gyümölcs (iskolagyümölcs nélkül)	3 364,1	3 388,8
Tej (iskolatej nélkül)		2 945,2
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	550,8	509,8
Összesen	26 012,4	28 211,9

Forrás: FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Nemzeti támogatások

A nemzeti támogatások jogcímein összességében 80,7 milliárd forintot fizettek ki a kedvezményezetteknek 2017-ben. A megvalósult kifizetés az előző évhez képest 18,1 milliárd forinttal csökkent (5. táblázat). A csökkenés leginkább az átmeneti nemzeti támogatásoknál jelentkezett (8,8 milliárd forint), továbbá a 2016-ban a tejpiaci válság kezelésére irányult támogatásokra (Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás és a hozzá kapcsolo-

lódo mezőgazdasági csekély összegű támogatás) folyósított 6,3 milliárd forinttal szemben 2017-ben már csak 4,4 millió forint kifizetés történt. Emellett az agrárkárak enyhítésére a 2016. évhez képest 1,2 milliárd forinttal kevesebb folyósítás történt a tárgyévben, 5,0 milliárd forintot kaptak a gazdálkodók.

A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása jelentősen visszaesett, 2017-ben a 2016. évi kifizetésnek csupán 7,5 százaléka, 40,5 millió forint került kifizetésre. A Tanyafejlesztésre fordított összeg is harmadára csökkent.

5. táblázat: Nemzeti támogatások, 2016 és 2017

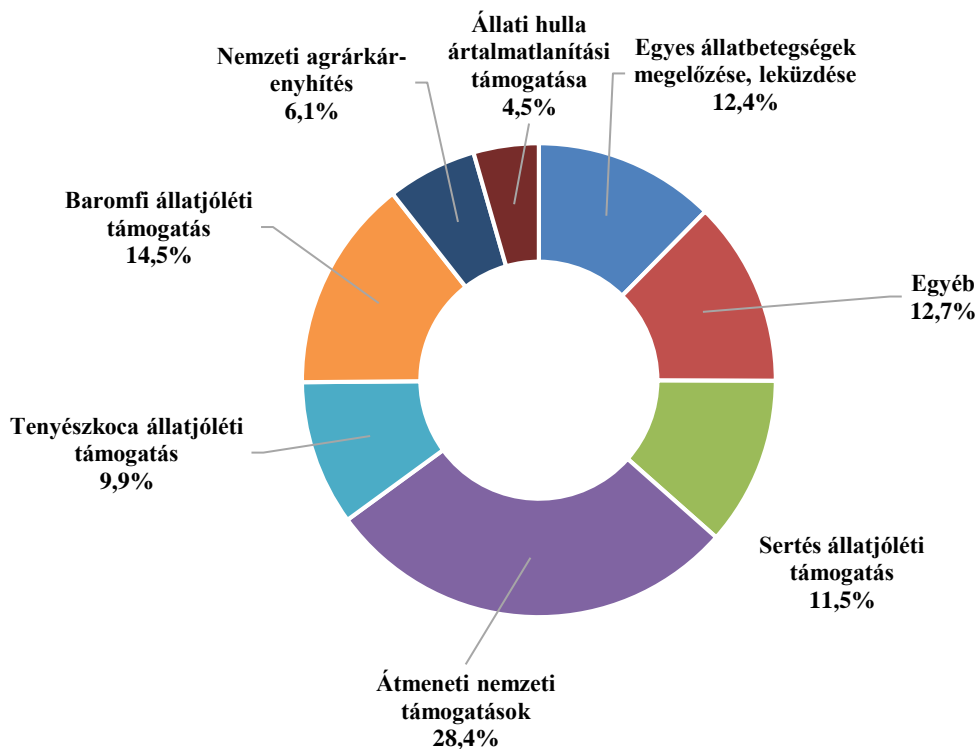
	millió HUF	
Jogcím	2016	2017
Folyó kiadások és jövedelemtámogatások	86 407,9	73 745,4
ebből		
Átmeneti nemzeti támogatások	31 732,4	22 936,6
Baromfi állatjóléti támogatás	12 014,6	11 736,2
Sertés állatjóléti támogatás	9 356,0	9 274,7
Tenyészkoca állatjóléti támogatás	7 841,0	7 985,6
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése	9 022,2	9 998,1
Állati hulla ártalmatlanítási támogatása	3 520,5	3 593,4
Madárinfluenza miatti jövedelempótló csekély összegű támogatás	–	1 324,3
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	317,9	374,6
Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás	2 972,3	4,8
Tejtermelők ideiglenes rendkívüli támogatásához kapcsolódó mezőgazdasági csekély összegű támogatás	3 339,5	–0,4
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás	1 695,7	0,5
Agrárfinanszírozás kamattámogatása, kezesi díjtámogatása	1 519,7	1 899,7
ebből: ASZK-hoz kapcsolódó támogatások	392,4	678,9
Dohány általános és csekély összegű támogatás	–	1 179,0
Mezei őrszolgálat	782,9	786,4
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	539,9	40,5
Nemzeti agrárkárnyújtás	6 146,9	4 950,4
Állattenyésztési feladatok	1 157,7	1 297,9
Tanyafejlesztés	1 601,8	568,7
Egyéb nemzeti támogatások	149,9	81,4
Nemzeti támogatások	98 734,1	80 684,4

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A támogatások számottevő hányadát, 35,1 százalékát állatjóléti támogatások formájában vették igénybe a kedvezményezettek. A nemzeti forrásból finanszírozott támogatások között továbbra is dominált az ÁNT, a támogatási összeg 28,4 százaléka átmeneti nemzeti támogatások jogcímein került kifizetésre (4. ábra). Az ÁNT

jogcímeire folyósított támogatás mintegy fele, 10,8 milliárd forint a tejpiaci válság kezelésére irányult, amely Nemzeti tejtámogatás formájában jutott el a gazdálkodókhoz. Jelentős összeget – a nemzeti támogatások mintegy 12,4 százalékát – fizettek ki egyes állatbetegségek megelőzésére és leküzdésére.

4. ábra: A nemzeti támogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2017

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

6. táblázat: **Közvetlen és átmeneti nemzeti támogatások teljesülése részletesen, 2016 és 2017**

	millió HUF	
Jogcím	2016	2017
Közvetlen támogatások	486 710,1	346 810,1
Területalapú támogatás	251 083,7	158 432,2
Zöldítéstámogatás igénylése	154 408,6	124 477,2
Pénzügyi fegyelem visszatérítése	4 297,7	4 665,0
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	1 700,0	1 865,7
Kisgazdaságok támogatása	9 261,6	4 235,1
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás	1,0	0,5
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	6 736,3	6 275,2
Termeléshez kötött híztartás támogatása	943,0	1 567,7
Termeléshez kötött tejhasznú tehéntartás támogatása	21 699,1	14 742,5
Kérődző-szerkezetátalakítás	320,3	66,0
Zöldség-gyümölcs és dohány-szerkezetátalakítás	13,7	1,8
Különleges tejtámogatás	0,6	0,0
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukortámogatás	-16,3	90,6
Fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	4 491,7	4 379,5
Feldolgozóipari zöldségnövény-támogatás igénylése	2 808,0	191,5
Gyümölcstermesztés támogatásának igénylése	7 039,5	2 567,3
Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás	2 972,3	0,0
Rizstermesztés-támogatás igénylése	871,9	337,9
Szálas fehérjenövény támogatás igénylése	3 948,2	3 912,2
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 012,7	3 940,9
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	7 933,7	9 343,0
Zöldségnövény termesztés támogatás igénylése	2 182,9	2 419,3
Ipari zöldségnövény támogatás igénylése		2 933,5
Tejbeszállítás-csökkentés támogatása		365,4
Átmeneti nemzeti támogatások	31 732,41	22 936,7
Nemzeti tejtámogatás	15 157,1	10 840,4
Húsmarhatartás támogatása – 2007-től elválasztott	5 553,5	3 351,9
Szarvasmarhatartás extenzifikációs támogatása – elválasztott	4 461,6	2 742,0
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	2 461,4	2 387,6
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	3 015,0	2 220,2
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	998,9	1 006,6
Anyajuhtartás de minimis támogatás	37,5	0,7
Anyajuh-támogatás	18,3	16,3
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	26,2	370,9
Kiegészítő anyajuhtartás de minimis támogatása	3,7	
Egyéb, korábbi évekről áthúzódó kifizetések	-0,8	0,0
Összesen	518 442,5	369 746,8

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei

A következő fejezet a támogatások ágazatok, illetve alágazatok közti megoszlását tartalmazza különböző jogcímek alapján.

Egyes jogcímek ágazatok, illetve alágazatok közti megosztása nehézségekbe ütközik, hiszen vannak olyan jogcímek, amelyek több ágazat számára nyújtanak támogatást (például Területalapú támogatás, Zöldítési komponens), más jogcímek pedig számos alágazatot is érintenek. Ilyen például az Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfin kívül –, illetve az Állati-hulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás.

Állattenyésztési támogatások

Az állattartó, illetve -tenyésztő gazdák az agrár- és vidékfejlesztési támogatások mintegy ötödét használhatták fel 2017-ben. Összességében 112,6 milliárd forint támogatásban részesültek, amely az előző évtől 14,2 milliárd forinttal maradt el. A legnagyobb mértékű csökkenés a szarvasmarhatartóknál jelentkezett, elsősorban a tejágazatban (7. táblázat).

Az ágazatba érkezett teljes támogatási összeg kétharmadát nemzeti költségvetésből finanszírozták. A támogatások csaknem fele (49,5 százaléka) a szarvasmarha-ágazatba érkezett, 15,4 százaléka a sertés-, 14,8 százaléka a baromfiágazat számára biztosított támogatást. Az állattenyésztési támogatások keretében kifizetett összeg 12,6 százalékát a fent említett okokra hivatkozva nem állt módunkban felosztani az ágazatok között.

A szarvasmarha-ágazaton belül a tejágazat részese-dése mintegy 65,5 százalék, a fennmaradó összeg a húsmarhatartók számára került kifizetésre. A tejágazatban jelentkező 14 milliárd forint csökkenés részben abból adódik, hogy 2016-ban a tejpiazi válság hatásainak enyhítésére ideiglenes rendkívüli tejtámogatást és ahhoz kapcsolódó mezőgazdasági csekély összegű támogatást

nyújtottak. A 2017-es évben erre a célra iskolatejen kívüli tejtámogatás címen 5,9 milliárd forintot folyósítottak a termelőknek hazai és uniós forrásból. Csökkenés volt az előző évhez képest a tejágazat támogatásának 40,4 százalékát kitevő termeléshez kötött támogatás és a közel 30 százalékát kitevő Nemzeti tejtámogatás jogcímnél is.

A húsmarhatartással foglalkozók 19,2 milliárd forintot, az előző évhez képest 2,7 milliárd forinttal kevesebb támogatást kaptak. A kifizetések közel felét (48,6 százalék) a termeléshez kötött anyatehén-támogatás tette ki. A termeléstől elválasztott támogatás formájában vették igénybe a szubvenció összegének 31,7 százalékát. A 2016-os évhez viszonyítva a termeléshez kötött támogatások összege nőtt, a termeléstől elválasztott támogatásoké csökkent.

A sertéságazat 17,3 milliárd forint támogatásban részesült (csaknem teljes egészében nemzeti finanszírozású állatjóléti támogatás), amely nagyságrendileg nem változott az előző évhez képest. A baromfitartók és -tenyésztők esetében a támogatások 70 százalékát állatjóléti támogatás formájában vették igénybe. Új jogcímként jelentkezett az étkezési tojást termelő tyúkállományok, valamint tenyészbaromfifajok állatjóléti támogatása és a madárinfluenza miatti jövedelempótló csekély összegű támogatás, melyekre 1,3-1,3 milliárd forintot folyósítottak.

A juh- és kecskeágazat 7,2 milliárd forint támogatásban részesült, amely csekély mértékű növekedést jelent az előző évhez képest. Ebből mintegy 6,3 milliárd forintot termeléshez kötött támogatás keretében fizettek ki. Új jogcímen tenyészkos és tenyészbak tenyésztésbe állítására 0,4 milliárd forint csekély összegű támogatást kaptak a tenyésztők. A méhészet számára a tavalyi évhez hasonlóan 1,5 milliárd forintot folyósítottak, amely szinte teljes egészében a Magyar Méhészeti Program keretében jutott el a kedvezményezettekhez 2017-ben.

7. táblázat: **Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2016 és 2017**

	millió HUF	
Jogcím	2016	2017
Szarvasmarha	72 549,3	55 682,7
Tejágazat	50 642,5	36 457,8
Nemzeti tejtámogatás	15 157,1	10 840,4
Termeléshez kötött tejhasznú tehéntartás támogatása	21 699,1	14 742,5
Iskolatej-program	4 502,2	4 011,5
Tej (iskolatej nélkül)		5 890,4
Tejbeszállítás-csökkentés támogatása		365,4
Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás	5 944,7	4,8
Állatbetegségek megelőzésének támogatása (vemhes üsző)		603,2
Tejtermelők ideiglenes rendkívüli támogatásához kapcsolódó mezőgazdasági csekély összegű támogatás	3 339,5	-0,4
Húsmarhatartás	21 906,7	19 224,9
Húsmarhatartás-támogatás – termeléstől elválasztott	5 553,5	3 351,9
Szarvasmarhatartás extenzifikációs támogatása – termeléstől elválasztott	4 461,6	2 742,0
Termeléshez kötött hizottbika-tartás támogatása	943,0	1 567,7
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	3 015,0	2 220,2
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	7 933,7	9 343,0
Sertés	17 736,9	17 300,8
Tenyészkoça állatjóléti támogatás	7 841,0	7 985,6
Sertés állatjóléti támogatás	9 356,0	9 274,7
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	539,9	40,5
Baromfi	14 454,5	16 673,0
Baromfi állatjóléti támogatás	12 014,6	11 736,2
Étkezési tojást termelő tyúkállományok, valamint tenyészbarmfifajok állatjóléti támogatása		1 354,4
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfi	2 439,8	2 258,1
Madárinfluenza miatti jövedelempótló csekély összegű támogatás		1 324,3
Juhok, kecskék	6 984,4	7 203,6
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	6 736,3	6 275,2
A tenyészkos és tenyészbak tenyésztésbe állításának mezőgazdasági csekély összegű támogatása		368,2
Anyakecske de minimis támogatás	162,3	172,2
Anyajuhtartás de minimis támogatás	37,5	0,7
Anyajuh-támogatás	18,3	16,3
Anyajuhtartás kiegészítő támogatása – termeléstől elválasztott	26,2	370,9
Kiegészítő anyajuhtartás de minimis támogatása	3,7	0,0
Méhészet	1 523,9	1 512,6
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	1 476,5	1 454,1
Méhészeti járművekre igénybe vehető de minimis támogatás	47,4	58,6
Egyéb jogcímek	13 497,2	14 183,2
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – egyéb (baromfin kívül)	6 582,4	7 136,8
Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás	3 520,5	3 593,4
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	2 046,1	1 928,8
Állattenyésztési feladatok	1 157,7	1 297,9
Minőségi pontytenyésztés támogatása	74,5	84,2
Tenyésznyúl tenyésztésbe állításának de minimis támogatása	61,1	76,9
Rendezett piaci kapcsolatok kialakítása érdekében nyújtott csekély összegű (de minimis) támogatás	54,9	65,2
Összesen	126 746,2	112 555,9

Forrás: FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Szántóföldi növénytermesztők támogatása

A szántóföldi növénytermesztési ágazat támogatása 2017-ben 30 százalékkal esett vissza 2016-hoz képest, ami 123,2 milliárd forint csökkenést jelentett. Így összesen 298,0 milliárd forint támogatásban részesültek az ágazat szereplői (8. táblázat). A csökkenés főként – ahogy az a fentiekben már említésre került – a területalapú támogatások és zöldítés bázisévi nagyarányú előlegfizetésének tulajdonítható.

Az ágazat részére biztosított szubvenció összegének zöme (95 százaléka) továbbra is területalapú támogatás-ként, illetve zöldítési komponens formájában jutott el a kedvezményezettekhez 56-44 százalékos megoszlásban. A 2017. június 30-ig kifizetésre került 69,3 milliárd

forint zöldítéstámogatás és 26,8 milliárd forint területalapú támogatás az előző termelési évhez köthető. A 2017. termelési évhez kapcsolódóan 55,2 milliárd forint zöldítési támogatásban és 131,6 milliárd forint területalapú támogatásban részesültek a gazdálkodók, miközben a kifizetések egy további hányada áthúzódik a 2018. évre.

A szántóföldi növények közül a szemes és a szálás fehérjenövények kaptak jelentős támogatást, együttesen mintegy 7,9 milliárd forintot.

A dohányágazat részére uniós forrásból finanszírozott szerkezetátalakítási támogatás 2015-ben megszűnt, ezáltal az ágazat kizárólag nemzeti költségvetésből részesülhet támogatásban. Ennek megfelelően nemzeti támogatás keretében 1,2 milliárd forintot vettek igénybe a 2017. évben.

8. táblázat: A szántóföldi növénytermesztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2016 és 2017

	millió HUF	
Jogcím	2016	2017
Területalapú támogatás	251 083,7	158 432,2
Zöldítéstámogatás igénylése	154 408,6	124 477,2
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	2 461,4	2 387,6
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	998,9	1 006,6
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	1 700,0	1 865,7
Száritott takarmány de minimis támogatás	181,4	186,7
Növényegészségügyi vizsgálatok támogatása	74,5	145,7
Elkülönített cukor	–	90,6
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 012,7	3 940,9
Szálás fehérjenövény támogatás igénylése	3 948,2	3 912,2
Rizstermesztés támogatásának igénylése	871,9	337,9
Dohány általános csekély összegű támogatás	700,4	576,8
Dohány mezőgazdasági csekély összegű támogatás	717,6	602,3
Összesen	421 159,2	297 962,3

Megjegyzés: A területalapú támogatásból és a hozzá kapcsolódó zöldítésből a szántóföldi növénytermesztők mellett a legeltető állattartók és a kertészeti ágazat is részesült, az alágazatok közötti megosztás nem volt lehetséges.

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kertészeti ágazat támogatása

A kertészeti ágazat csaknem 23,5 milliárd forint támogatásban részesült 2017-ben. Az ágazatba befolyt támogatási összeg legnagyobb része, 27,4 százaléka a borászati ágazat támogatását szolgálta, további jelentős hányadát (23,2 százaléka) a zöldség-gyümölcs termelői

szervezetek kapták kiegészítő nemzeti támogatásként. A kifizetések 10,9 százaléka a gyümölcsstermesztés támogatására irányult, 13,4 százaléka pedig az Iskolagyümölcs-program keretében került felhasználásra. Emellett jelentős volt a zöldségnövény-termesztés támogatása és az ipari zöldségnövény-termesztés támogatása, előbbi az ágazat támogatási összegének 10,3, utóbbi 13,3 százalékát tette ki (9. táblázat).

9. táblázat: **A kertészeti ágazat részére folyósított támogatások, 2016 és 2017**

	millió HUF	
Jogcím	2016	2017
Borászati ágazat támogatása	9 478,3	6 422,3
<i>ebből: Szőlőültetvények szerkezetátalakításának és átállításának támogatása</i>	<i>8 882,1</i>	
<i>Borászati gépek, technológiai berendezések beszerzésének támogatása</i>	<i>39,6</i>	
<i>A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek támogatással történő leparlásának támogatása</i>	<i>433,1</i>	
<i>Borok promóciója harmadik országokban</i>	<i>123,5</i>	
Egyes speciális szövetkezesek támogatása	5 347,2	5 346,4
Iskolagyümölcs-program	3 135,2	3 145,1
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	317,9	374,6
A szőlőültetvényeken megvalósuló növényegészségügyi védekezés támogatása	7,1	26,6
Fűszerpaprika-termelők de minimis támogatása	53,3	51,0
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	7 039,5	2 567,3
Feldolgozóipari zöldségnövény-támogatás igénylése	2 808,0	191,5
Ipari zöldségnövény-támogatás igénylése		2 933,5
Zöldségnövény-termesztés támogatásának igénylése	2 182,9	2 419,3
Összesen	30 362,2	23 477,9

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kockázatkezelés a mezőgazdaságban

A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer I. pillére – az agrárkárenyhítés – keretében a 2016. évi időjárás okozta károk kompenzálására jóváhagyott összeg már az első negyedévben kifizetésre került 4,9 milliárd forint összegben¹ (10. táblázat). A tavalyi évben a legnagyobb mértékű veszteségeket a tavaszi fagykár és a

jégeső okozta.

A tárgyévben a II. pillér, azaz a mezőgazdasági biztosítási díjtámogatás finanszírozása a Vidékfejlesztési Program 2014–2020 keretében valósult meg 7,7 milliárd forint összegben, melyből 3,9 milliárd forintot a negyedik negyedévben folyósítottak a termelők részére.

Össességében a mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer keretében 12,7 milliárd forintot fizettek ki a termelők számára 2017 végéig.

10. táblázat: A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer kifizetései, 2017

	millió HUF
Jogcím	2017
Nemzeti agrárkárenyhítés	4 950,4
Mezőgazdasági biztosítási díjtámogatás	7 723,3
Összesen	12 673,7

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

¹ Forrás: Pénzügyi Hírlevél, X. évfolyam 2. szám 2017.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hiteligazdálkodása

A hazai gazdaság GDP-je 2017-ben 4,4 százalékkal bővült, előrejelzések szerint a növekedés 2018-ban is kitart. A vállalkozások beruházási aktivitását tovább erősítheti, hogy a Monetáris Tanács továbbra sem módosította a jegybanki alapkamatlábat, vagyis 0,9 százalékponton stagnált 2017-ben is.

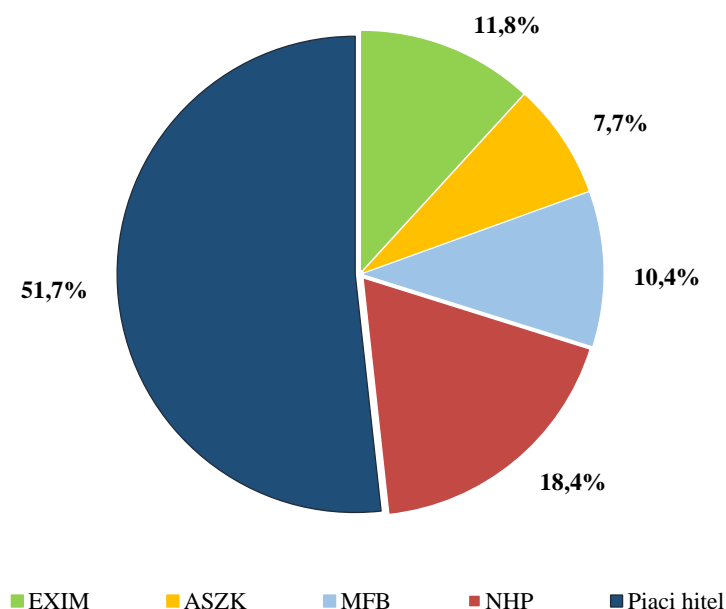
A nemzetgazdaság társas vállalkozásainak hitelállománya az elmúlt három évben fokozatosan bővült, kivéve a 2015-ös évet, amikor kismértékű visszaesés volt tapasztalható. Az állomány értéke 2017. december 31-én 6491,9 milliárd forint volt, amely 9,5 százalékkal haladta meg az előző évi értéket. A hitelállomány 56,2 százalékát a forintalapú, míg 43,8 százalékát a devizaalapú hitelek adták.

Nemzetgazdasági szinten a hitelállományon belül a rövid lejáratú hitelek értéke 13,4 százalékkal 1759,3 milliárd forintra növekedett 2016-ról 2017-re. A hosszú lejáratú hitelállomány ugyanezen időszakban 8,1 százalékkal lett több, értéke 4732,7 milliárd forintot tett ki.

Az agrárgazdaság hitelállományára is hatással volt, hogy az MNB 2016-ban elindította a Növekedéstámogató Programját (NTP), amely a bankok piaci hitelezéséhez való visszatérését segítette elő az NHP fokozatos kivezetésével és az új Piaci Hitelprogram (PHP) meghirdetésével. A PHP második szakasza 2019. február 28-ig nyújt pozitív ösztönzést a kkv-hitelezés bővítésére. A program célja volt, hogy a piaci alapú hitelezés térnyerését elősegítse.

A teljes agrárgazdaság hitelállománya 2017. december 31-én meghaladta az 1000 milliárd forintot, amelynek 51,7 százaléka piaci alapú hitel volt (5. ábra). A mezőgazdaságban a piaci alapú hitelállomány aránya 46,4 százalék volt ebben az évben, 1,3 százalékponttal növekedett az előző évhez képest. Ezzel szemben az élelmiszeriparban ugyanezen állomány aránya már megközelítette a 60 százalékot (59,3 százalék). A mezőgazdasághoz hasonlóan itt is nőtt a részesedés, az előző évhez képest 0,7 százalékponttal.

5. ábra: Az agrárgazdaság hitelállományának összetétele

Forrás: MNB-, FM-, MFB-, KAVOSZ- és EXIM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az egyéni gazdaságok hitelállománya

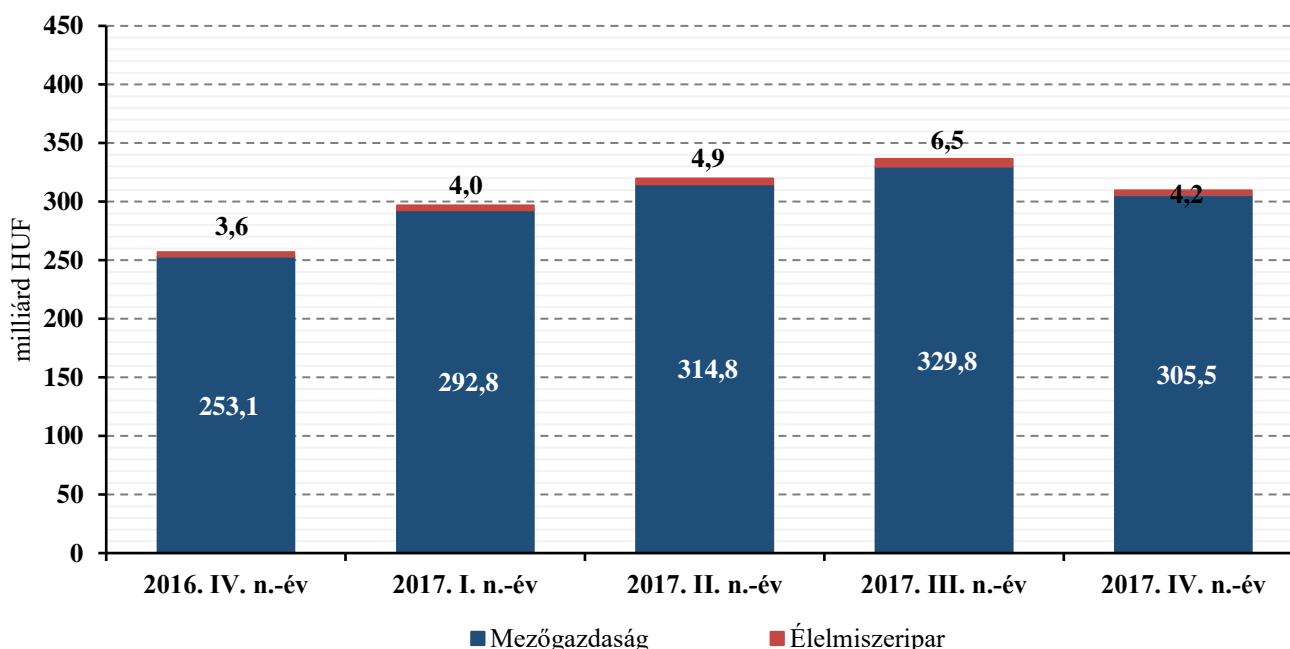
A mezőgazdasági és élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya folytatta dinamikus bővülését, az előző évhez képest 20,6 százalékkal 309,7 milliárd forintra nőtt 2017-ben. Az egyéni gazdaságok 256,8 milliárd forint értékű hitele 25,6 százalékos részesedéssel bírt 2016-ban az agrárgazdaság teljes (társas és egyéni hitelállomány) 1002,3 milliárd forintos hitelállományából, 2017-ben az arány 28,6 százalékra bővült, azaz a teljes 1084,2 milliárd forintból 309,7 milliárd forintot

az egyéni, 774,6 milliárd forintot a társas vállalkozások képviseltek.

Az egyéni gazdaságok hitelállományából 98,7 százalékot a mezőgazdasági, 1,3 százalékot az élelmiszeripari szakágazatok képviseltek 2017-ben. Előbbi az egy évvel ezelőtti értékhez képest 52,4 milliárd forinttal 305,5 milliárd forintra emelkedett, utóbbi 14,9 százalékkal, 3,6 milliárd forintról 4,2 milliárd forintra növekedett (6. ábra).

A mezőgazdaság egyéni gazdaságainál a változást elsősorban az MFB-NHP Földhitel Hitelprogram és az NHP mozgatta.

6. ábra: Az egyéni gazdaságok hitelállománya 2016. IV. és 2017. IV. negyedéve között

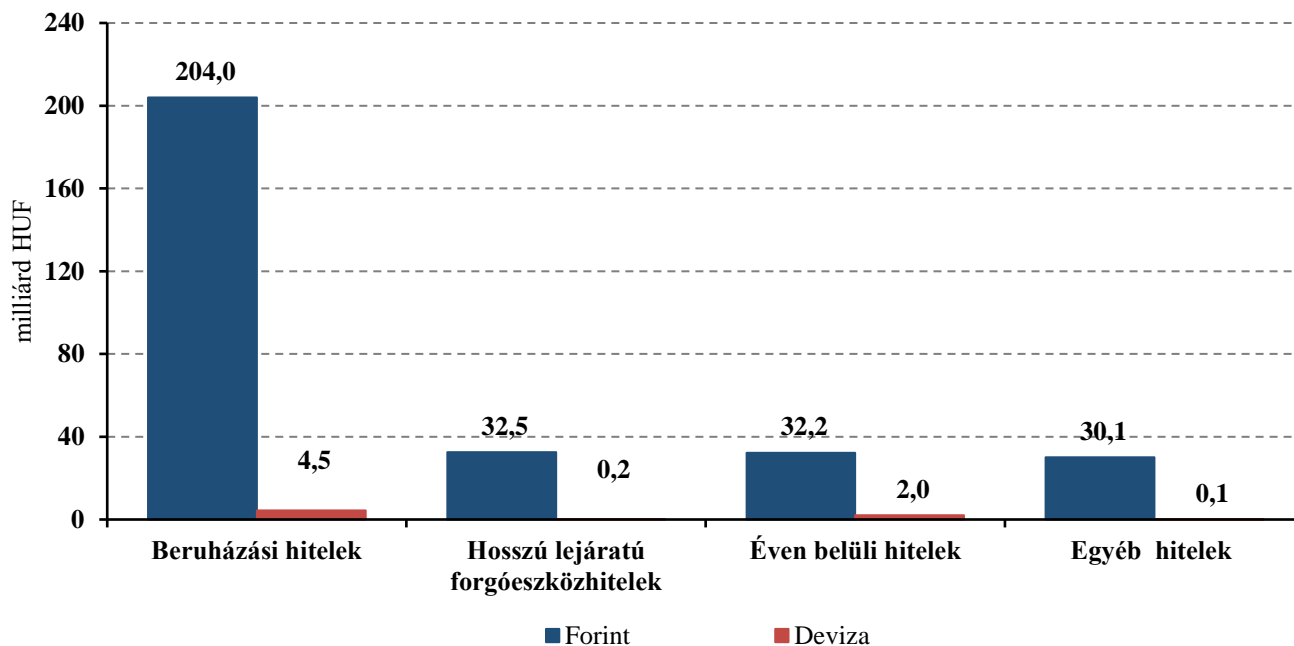

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni gazdaságok beruházási hiteleinek értéke 2017. év végére 21,5 százalékkal (36,8 milliárd forinttal) tovább emelkedett. A hosszú lejáratú forgóeszközhitel állománya 6,6 százalékkal, a forint folyószámlahiteleké 3,4 százalékkal, az éven belüli hiteleké pedig 186,9 százalékkal haladta meg az egy évvel ezelőtti értéket.

Az egyéni gazdaságok mezőgazdasági hitelállományából a beruházási és a hosszú lejáratú forgóeszközhitel értéke összesen 78,9 százalékot (241,2 milliárd forint) jelentett (7. ábra). A kedvezményes hitelprogramokhoz nem kötődő (piaci) hitelállomány a teljes hitelösszeg 25,2 százalékát (77,0 milliárd forint) tette ki 2017. év végén.

7. ábra: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a főbb hitelcél szerint 2017. IV. negyedév végén**

Megjegyzés: A forint folyószámlahitelek az éven belüli hitelek között kerültek feltüntetésre.
 Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaságon belül a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdaságok hitelállománya volt a legmarkánsabb 2016-ban, részesedése meghaladta a 70,0 százalékot is. Az alágazat hitelállománya 2017. év végére 18,9 százalékkal 213,0 milliárd forintra bővült, ennek ellenére részesedése minimálisan csökkent. A változást elsősorban a beruházási hitelek 24,8 milliárd forintos emelkedése segítette elő. A szántóföldi növénytermesztők hitelállományának emelkedését követte az állattenyésztési szakágazat is, habár esetében a

19,0 százalékos bővülés csak 6,5 milliárd forintot jelentett abszolút értékben. A növekedést a beruházási hitelek 4,0 milliárd forintos emelkedése eredményezte. A kertészeti ágazat hitelállománya 5,1 milliárd forintra nőtt, míg az egyéb szakágazatok által felvett hitelállomány 6,9 milliárd forintra emelkedve 29,5 milliárd forintra tett ki 2017. év végén (11. táblázat).

Az egyéni gazdaságok hitelállományának 43,0 százaléka az östermelőkhöz, 57,0 százaléka pedig az egyéni vállalkozókhöz került 2017. év végén.

11. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2017. IV. negyedév végén**

milliárd HUF

Szakágazat	Összesen	Ebből:				
		Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámlahitelek	Éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	213,0	153,5	21,6	13,1	7,4	17,3
Állattenyésztés	40,9	24,9	6,0	4,0	0,9	5,1
ebből						
<i>baromfi</i>	6,4	3,4	0,9	1,0	0,2	0,9
<i>sertés</i>	7,4	5,2	0,7	0,8	0,2	0,6
<i>szarvasmarha</i>	14,9	8,5	3,4	1,0	0,4	1,7
Kertészet	22,2	14,8	2,1	1,3	0,4	3,5
Egyéb	29,5	15,3	2,9	2,6	4,4	4,2
Összesen	305,5	208,5	32,7	21,1	13,1	30,1

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaságban újonnan folyósított hitelek értéke 21,3 milliárd forint volt, amely 83,3 milliárd forinttal elmaradt a 2016. év végi 104,6 milliárd forinttól, a piaci hitelek állománya pedig 5,2 milliárd forinttal 8,2 milliárd forintra csökkent. A szántóföldi növénytermesztők vették fel a legtöbb új hitelt 15,8 milliárd forint értékben, amely az ágazat állományának mintegy háromnegyedét jelentette. A felvett új hitelek 62,4 száza-

léka beruházási hitel volt, 22,8 százaléka pedig éven belüli hitel. Az állattenyésztéssel foglalkozók 2,0 milliárd forint új hitelt vettek fel, amelynek 41,1 százaléka beruházási hitel volt, míg a forint folyószámlahitelek részesedése 28,5 százalékot képviselt. A mezőgazdaságba kihelyezett új hitelállomány 5,9 százaléka a kertészeti ágazat gazdálkodóihoz, míg 10,5 százaléka az egyéb szakágazathoz tartozókhöz került (12. táblázat).

12. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok újonnan folyósított hitelállománya 2017 IV. negyedévében, kiemelt hitelcélok szerint**

milliárd HUF

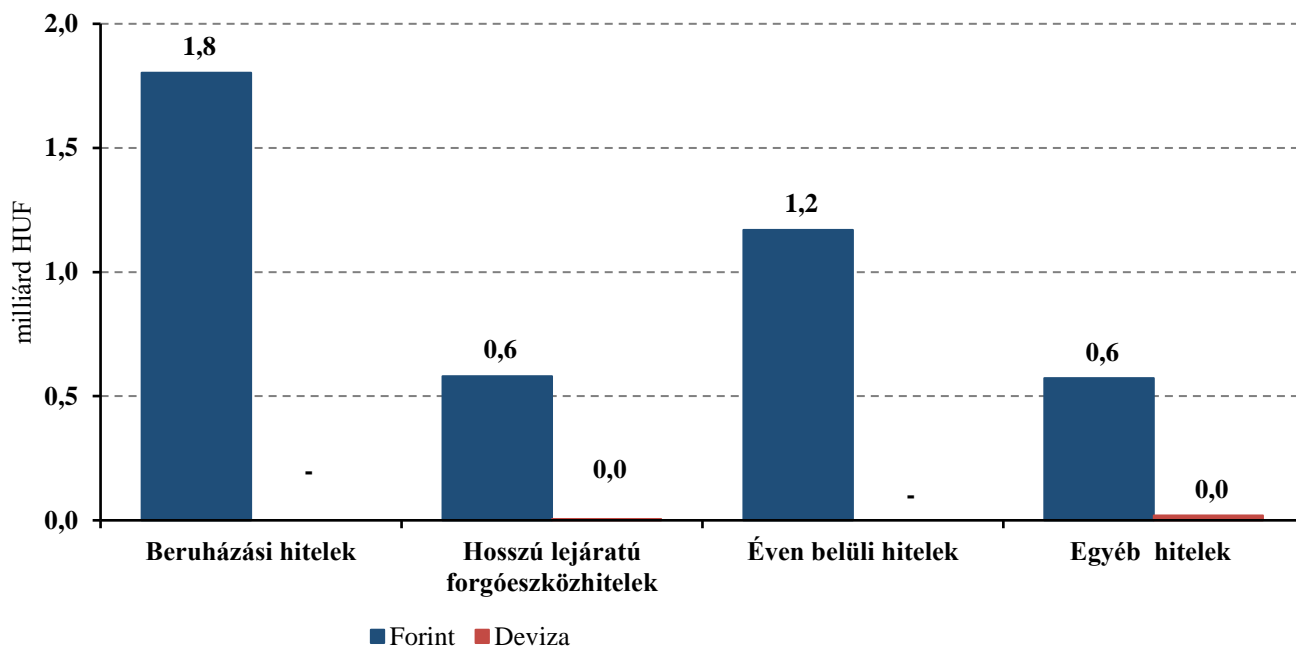
Szakágazat	Forinthitelek				Devizahitelek összesen	Egyéb forinthitelek	Összesen
	beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	éven belüli hitelek			
Szántóföldi növénytermesztés	9,9	1,3	1,6	2,0	–	1,0	15,8
Állattenyésztés	0,8	0,3	0,6	0,1	–	0,3	2,0
ebből							
<i>baromfi</i>	0,0	–	0,2	0,0	–	0,0	0,2
<i>sertés</i>	0,1	0,1	0,1	0,0	–	0,1	0,4
<i>szarvasmarha</i>	0,2	0,1	0,1	0,0	–	0,1	0,6
Kertészet	0,7	0,2	0,2	0,1	–	0,1	1,3
Egyéb	0,4	0,4	0,3	0,1	0,8	0,2	2,2
Összesen	11,8	2,1	2,7	2,2	0,8	1,7	21,3

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripar egyéni vállalkozásainak hitelállománya az előző évhez képest 14,9 százalékkal 4,2 milliárd forintra nőtt 2017. év végén, melyből a piaci hitelállomány 1,8 milliárd forintot képviselt. Az ágazatban az összes hitel 43,4 százalékát a beruházási

hitel, míg 28,2 százalékát az éven belüli hitelek jelentették (8. ábra). Az élelmiszeripari ágazat egyéni gazdaságainál a devizaalapú hitelek (beruházási és egyéb hitelek) állománya tovább mérséklődött 2017-ben is.

8. ábra: **Az élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a hitelcél szerint 2017. IV. negyedév végén**

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállománya

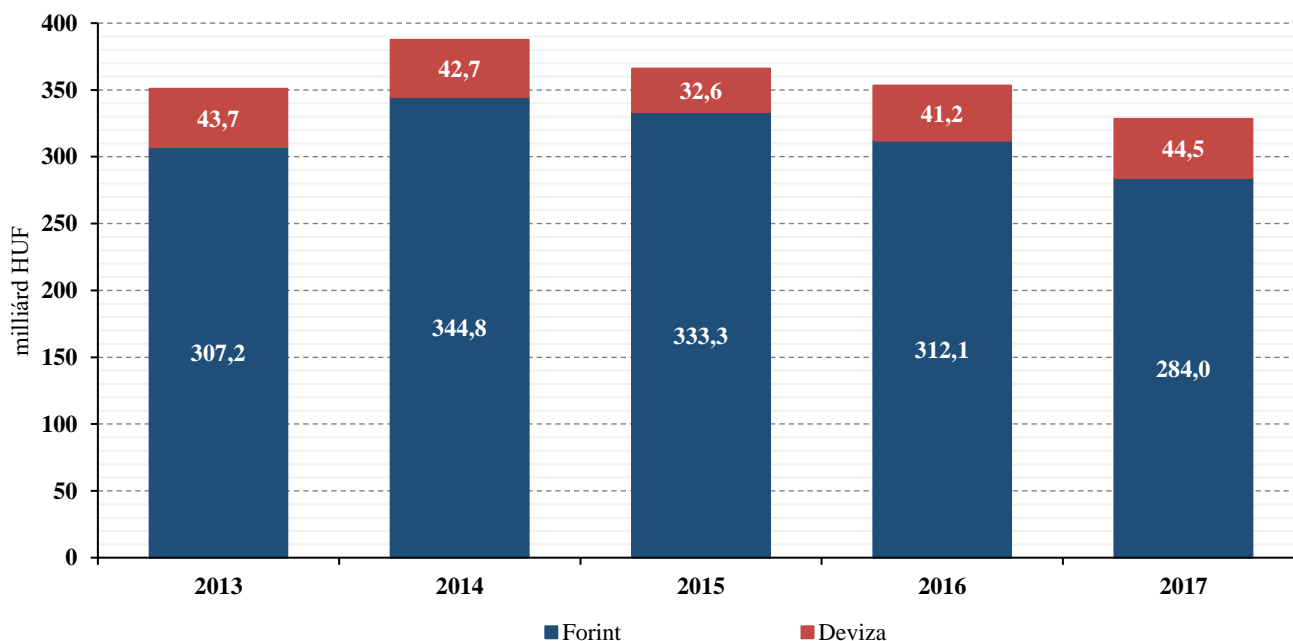
A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 2017. december 31-ére 7,1 százalékkal csökkent, az élelmiszeripari társas vállalkozásoké 13,8 százalékkal nőtt 2016. év végéhez képest.

A nemzetgazdasági hitelállományból (6491,9 milliárd forint) a mezőgazdasági társas vállalkozások 328,4 milliárd forintot, az élelmiszeripari társas vállalkozások 446,1 milliárd forintot tudhattak magukénak. A mezőgazdasági vállalkozások részesedése tovább folytatta csökkenését 2017-ben is, év végén 5,1 százalékra mérséklődött értéke, míg az élelmiszeripari ará-

nya a teljes nemzetgazdasági hitelállományból 6,9 százalékra emelkedett. Ez azt jelenti, hogy a két ágazat együttesen a teljes hitelállomány 11,9 százalékát (774,6 milliárd forint) tette ki, amely az egy évvel ezelőtti értéktől 0,7 százalékponttal maradt el.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül a forinthitelek részaránya – annak ellenére, hogy az állomány értéke csökkent – továbbra is 90 százalék körüli (86,5 százalék) részesedéssel bírt a devizahitelekkel szemben 2017. év végén (9. ábra). A forinthitelek értéke 9,0 százalékkal 284,0 milliárd forintra csökkent, amit a devizahitelek növekedése csak részben tudott ellensúlyozni. A devizahitelek összege 7,9 százalékkal 44,5 milliárd forintra nőtt.

9. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása, adott év december 31-én

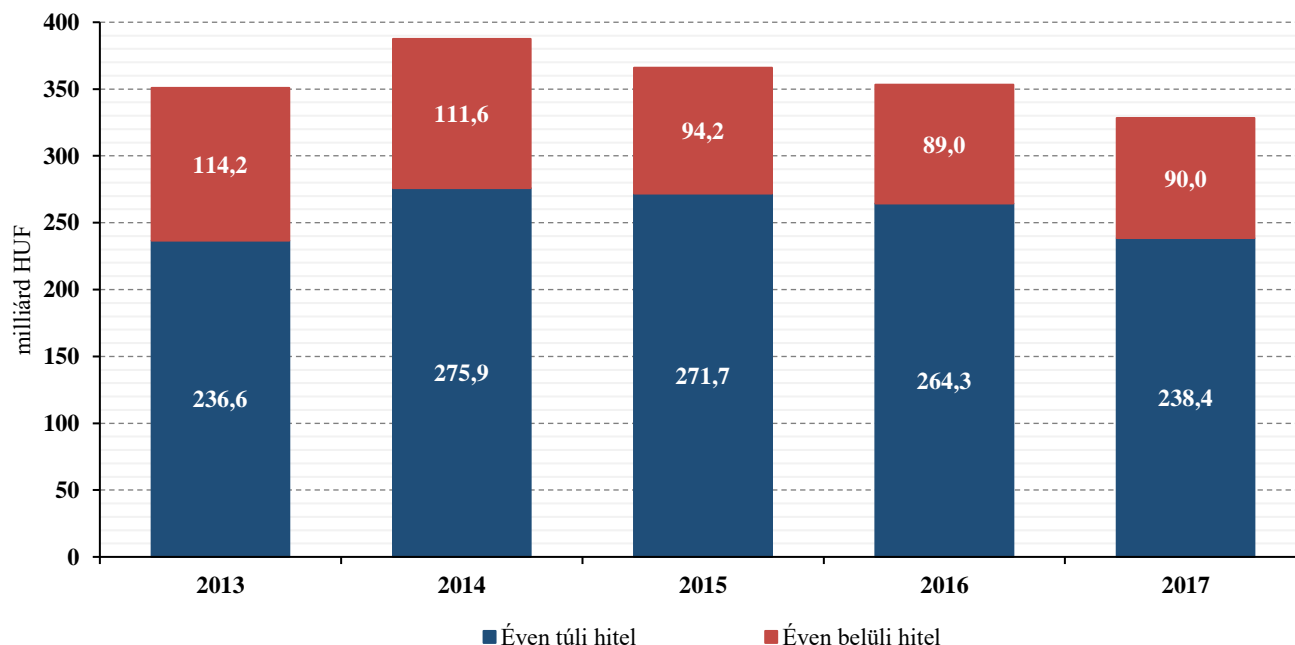

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági ágazat társas vállalkozásainál a teljes hitelállomány 72,6 százalékát kitevő éven túli hitelek 9,8 százalékkal csökkentek az előző év azonos időszakához képest, tendenciáját nézve pedig megállapítható, hogy részarányuk az összes hitelen belül kissé mérséklődött. Az éven belüli hitelek állományá-

nak 90,0 milliárd forintos értéke 2017. év végén az elmúlt öt év egyik legalacsonyabb hitelösszegének felelt meg. Mindez vélhetően annak köszönhető, hogy a forgóeszközhitel egyre inkább éven túli (1–3 éves) lejáratúak (10. ábra).

10. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya lejáratati idő szerint, adott év december 31-én

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállományáról a Földművelésügyi Minisztérium is végez adatgyűjtést 2016 I. negyedéve óta, amely nem teljes körű, s ennek keretében az agrárfinanszírozásban meghatározó pénzügyi intézetek hitelcél, al- és szakágazati, valamint gazdálkodási forma szerinti részletezettségű adatokat bocsátanak rendelkezésre.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 2017. év végén 1,6 százalékkal 305,6 milliárd forintra csökkent 2016-hoz képest, amelynek 52,2 százaléka piaci alapú hitel volt. A teljes hitelállomány 40,8 százaléka a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó társas vállalkozásokhoz került, szemben az előző évi 39,3 százalékos részesedéssel. Szintén jelentős mértékű volt az állattenyésztési szakágazat részesedése 38,4 százalékkal. Az állomány értéke egy év alatt

0,8 milliárd forinttal bővült. A mezőgazdaságban a hitelállomány 64,7 százalékát (197,7 milliárd forint) a beruházási és a hosszú lejáratú forgóeszközhitelek jelentették.

A társas vállalkozásokhoz kihelyezett hitelállomány 87,2 százaléka forintalapú, míg 12,8 százaléka devizaalapú volt (13. táblázat).

Az újonnan folyósított hitelek összege a mezőgazdasági társas vállalkozásoknál 26,6 százalékkal 44,7 milliárd forintra emelkedett a 2016. év végén folyósított 35,3 milliárd forinthez képest. A hitelek legnagyobb része az állattenyésztőkhöz (41,5 százalék) és a szántóföldi növénytermesztőkhöz (37,5 százalék) került. A teljes mezőgazdasági hitelösszegeből a piaci hitelek értéke 64,0 százalékot, azaz 28,6 milliárd forintot tett ki.

13. táblázat: **A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2017. IV. negyedév végén**

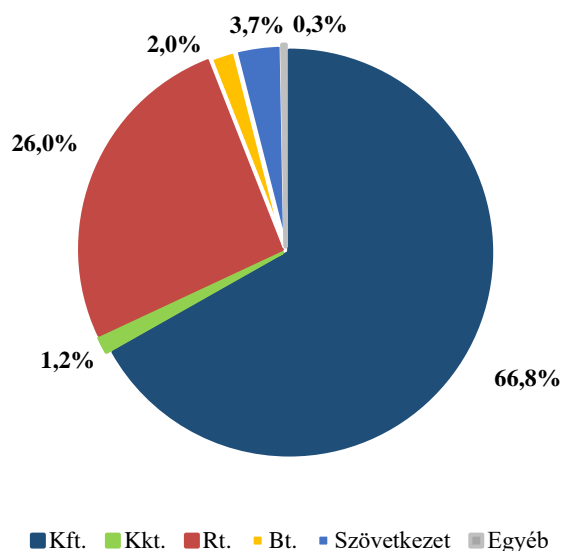
milliárd HUF

Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	éven belüli hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	124,7	51,5	31,8	13,7	16,3
Állattenyésztés	117,3	44,3	36,4	10,3	19,3
ebből					
<i>baromfi</i>	35,3	15,6	10,8	2,4	4,6
<i>sertés</i>	33,0	13,0	10,0	3,6	4,1
<i>szarvasmarha</i>	43,0	13,6	14,0	3,5	9,9
Kertészet	17,4	2,6	1,8	8,9	1,9
Egyéb	46,3	17,4	12,0	4,2	10,5
Összesen	305,6	115,7	82,0	37,2	48,1

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A gazdálkodási formák szerinti bontást tekintve megállapítható, hogy a hitelek túlnyomó többsége (92,8 százalék) kft.-khez és rt.-khez került 2017. év végén. A szövetkezetek részesedése 11,3 milliárd fo-

rint volt, a bt.-k és kkt.-k által felvett hitelek összességében 3,2 százalékot jelentettek a teljes hitelállományból (11. ábra).

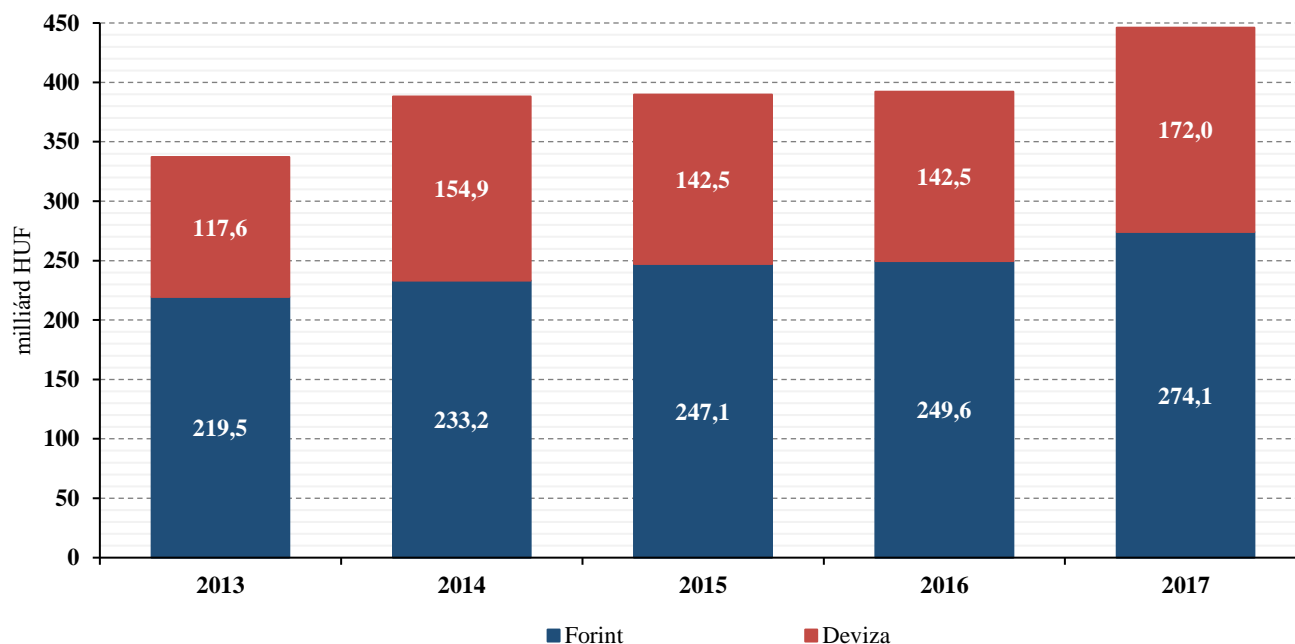
11. ábra: **A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási forma szerint 2017. IV. negyedév végén**

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállományának nagysága 2017. december 31-ére 117,7 milliárd forinttal meghaladta a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományát, amely közel háromszorosra az egy évvel ezelőtti értéknek. A hitelállomány 446,1 milliárd forint volt 2017. év végén, azaz jelentősen, 13,8 százalékkal nőtt az előző év ugyanezen

időszakához viszonyítva (392,2 milliárd forint). A forintalapú hitelek 9,8 százalékkal 274,1 milliárd forintra emelkedtek, a devizahitelek értéke pedig 20,7 százalékkal 172,0 milliárd forintra bővült 2016. év végéhez képest (12. ábra).

12. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása, adott év december 31-én

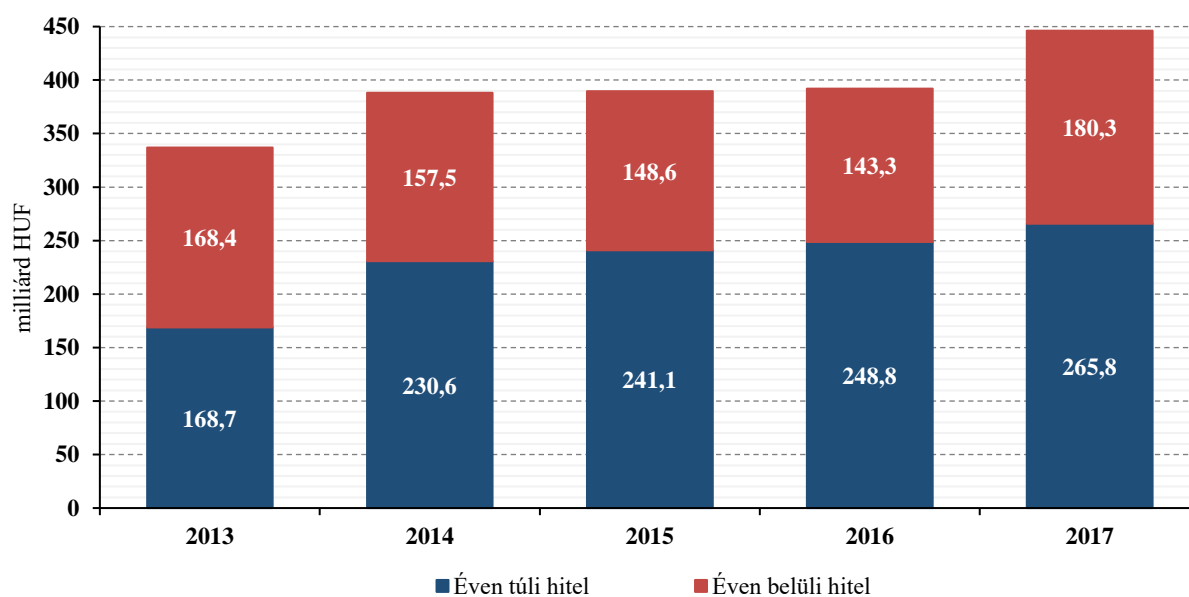

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A társas vállalkozásoknál az éven túli hitelek állománya fokozatosan emelkedett 2017. év végéig, vagyis 6,8 százalékkal, 248,8 milliárd forintról 265,8 milliárd forintra nőtt az előző év ugyanezen időszakához képest.

Az éven belüli hitelek értéke 25,8 százalékkal felülmúlta a 2016. év végi értéket, azaz 180,3 milliárd forintra nőtt (13. ábra).

13. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya lejáratí idő szerint, adott év december 31-én

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A Földművelésügyi Minisztérium adatai alapján az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is az éven túli hitelek túlsúlya jellemző, ugyanakkor az éven belüli hitelek is jelentős részt képviseltek a 455,8 milliárd forintos élelmiszeripari hitelállományból 2017. év végén. A beruházási hitelek értéke az előző év végéhez képest 27,3 százalékkal, 133,5 milliárd forint-

ról 170,0 milliárd forintra emelkedett, a hosszú lejáratú forgóeszközhitel ellenben 13,1 százalékkal mérséklődtek 2017 végére. A beruházási hitelekhez hasonlóan az éven belüli hitelek állománya is nőtt, egy év alatt 10,3 százalékkal. A piaci hitelek 242,2 milliárd forintot tettek ki, ami a teljes hitelállomány 53,1 százalékát adta (14. táblázat).

14. táblázat: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2017. IV. negyedév végén**

Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	egyéb éven belüli hitelek
Összesen	455,8	170,0	72,3	54,5	108,1
Ebből:					
Húsfeldolgozás, tartósítás	51,3	28,6	7,0	5,0	6,5
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	28,7	10,5	10,5	1,2	4,0
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	23,5	20,3	0,5	1,5	0,4
Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	5,0	2,4	0,3	0,2	0,6
Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, tartósítás	70,3	11,4	15,3	3,9	31,7
Olaj gyártása	13,1	0,3	0,0	4,8	7,1
Tejtermék gyártása	17,6	6,5	3,4	5,4	1,7
Malomipari termék gyártása	35,6	4,1	3,2	11,4	15,2
Kenyér, friss pékáru gyártása	13,4	4,2	1,7	2,5	3,5
Tésztafélék gyártása	14,6	6,0	1,2	1,4	1,6
Tartósított lisztes áru gyártása	3,2	1,6	0,6	0,2	0,3
Haszonállat-eledel gyártása	17,0	8,2	2,7	0,7	4,7
Hobbiállat-eledel gyártása	7,4	3,3	0,0	0,1	1,3

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A teljes hitelállomány 15,4 százalékát az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozással és tartósítással foglalkozó szakágazat vállalkozásai vették igénybe. Ezt követték a húsfeldolgozással és tartósítással foglalkozó vállalkozások hitelei (11,2 százalék), amelynek nagy részét beruházási és hosszú lejáratú forgóeszköz-

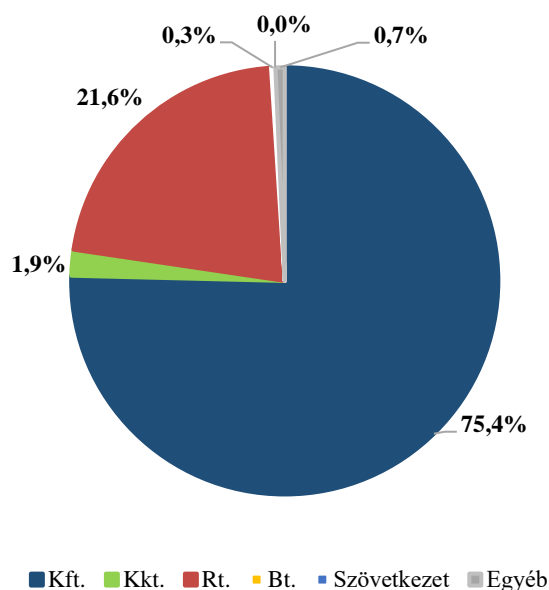
hitel formájában vették fel. A malomipari termék gyártására, a baromfihús feldolgozására és -tartósítására szakosodott ágazatok, továbbá a hús-, baromfihús-készítmény gyártása együttesen 19,3 százalékos (87,9 milliárd forint) részesedéssel bírtak a teljes hitelállományból.

Figyelemreméltó, hogy a takarmány gyártásán belül a haszonállateledel- és hobbiállateledel-gyártás által felvett hitelek is előkelő helyen (5,3 százalék) szerepeltek a teljes hitelállományon belül (14. táblázat).

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is a kft.-k és rt.-k hitelállománya a legjelentősebb, részesedésük 97,0 százalék volt 2017. év végén. Legkisebb hitelállománnyal a szövetkezetek és bt.-k rendelkeztek, hitelfelvő képességüket a kedvezményes élelmiszeripari hitelprogramok erősíthetik a jövőben (14. ábra).

Az újonnan folyósított hitelek összege az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál 3,8 százalékkal 71,0 milliárd forintra emelkedett a 2016. év végén folyósított 68,5 milliárd forinthez képest. A hitelek legnagyobb része az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozással és tartósítással foglalkozó szakágazat vállalkozásaihoz (27,5 százalék) került. A teljes élelmiszeripari hitelösszegeből a piaci hitelek értéke 65,2 százalékot, azaz 46,4 milliárd forintot tett ki.

14. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási formák szerint 2017. IV negyedév végén**

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

A kedvezményes finanszírozású konstrukciók célja elsősorban az, hogy fejlesztési, kitörési esélyt adjanak az átlag alatti jövedelmezőségű mezőgazdasági ágazatoknak (elsősorban az állattenyésztési és egyes kertészeti ágazatoknak) olyan hitelek segítségével, amelyek alacsony kamata a mezőgazdaság és az élelmiszeripar esetében is biztosítja a beruházások megtérülését, másrészt hosszú távú forgótőkét nyújtson a tőkehiányos ágazatnak. A Földművelésügyi Minisztérium (FM) az ágazatok kedvezményes finanszírozását alapvetően az MFB által működtetett kedvezményes hitelkonstrukciókkal, valamint a költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programokkal igyekszik biztosítani, amelyeket a 2013-ban elindított Növekedési Hitelprogram is kiegészített. E kedvezményes eszköztárra támaszkodva a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások a következő hitelprogramokban részesülhetnek:

- a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (továbbiakban: MFB Zrt.) által működtetett kedvezményes agrárfinanszírozási programok;
- költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok;
- az MNB által 2013. június 1-jén elindított Növekedési Hitelprogram;
- az MNB által 2015. március 16-án elindított Növekedési Hitelprogram+;
- az MNB által 2016. januárban elindított Növekedéstámogató Program (lásd részletesen az NHP Hitelprogramon belüli fejezet);
- döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok.

MFB-hitelprogramok

Az MFB Zrt. által működtetett agrárfinanszírozási programok közös eleme a szektorális irányultság, amelynek alapján biztosított, hogy a program forrásait csak a megcélzott hitelfelvevői kör veheti igénybe a feltételrendszerben meghatározott célra, továbbá az

MFB Zrt. által felszámított kedvezményes kamat a hitelprogramok esetében a bevont devizaforrások és a forint piaci kamatszintjének különbözetén alapszik. A hitelprogramok forinthitelre devizakamatot számítanak fel, és amennyiben az MFB Zrt.-nek ebből vesztesége származik, a központi költségvetés egy árfolyamgarancia-megállapodás alapján a bank számára megtéríti ezeket a veszteségeket.

Az MFB Zrt.² az FM-mel történő együttműködésben 2015-ben három hitelprogramot – MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020, MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020, MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020 – indított, amelyekből közvetlenül vagy közvetítőkön keresztül 2016-ban és 2017-ben is részesültek a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások. Az MFB Zrt. a forgóeszköz-hitelprogramokkal alapvetően az agrárium három szegmensét célozta meg: mezőgazdasági termelés (kiemelten az állattenyésztés versenyképességének növelése), forgóeszközhitel biztosítása a zöldség-gyümölcs termelői csoportoknak, termelői szervezeteknek, illetve az élelmiszeripar versenyképességének növelése. A forgóeszköz-hitelprogramok keretében összesen 29 milliárd forint hitelösszeg áll a vállalkozások rendelkezésére. A hitelprogramok a piacon elérhető egyik legalacsonyabb kamatú, államilag támogatott agrárforgóeszköz-hitel konstrukciónak minősülnek.

A 6 milliárd forint keretösszegű (amelyből 4 milliárd forint a nagy- és középvállalatok, 2 milliárd forint a kis- és mikrovállalkozások számára elkülönítve) MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020 az élelmiszeripari vállalkozások – maximum 6 éves lejáratú – forgóeszköz-finanszírozása által segíti elő az élelmiszeripar versenyképességét. Felhasználható forgóeszközhitel kiváltására is. A vállalkozások által felvehető hitel összege 50–500 millió forint között lehet, aminek éves kamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalékos hitelintézeti kamatfelár. Az FM a hitelprogramhoz 60 százalékos, de maximum 4 százalékpontos költségvetési kamattámogatást biztosít csekély összegű támogatásként. A hitel éves kamata így mintegy 2,2 százalékos körül alakult.

Az **MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020** összesen 8 milliárd forint keretösszegben, 2–7 éves futamidejű forgóeszközhitelt (forgóeszköz beszerzésére) biztosít a zöldség- és gyümölcsstermékpiacán

² Az elmúlt években a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára elérhető programokról (közvetlenül vagy közvetve az agráriumhoz

kapcsolódva) bővebb információ a Pénzügyi Hírlevél korábbi számaiban található.

működő termelői szervezeteknek és előzetesen elismert zöldség-, gyümölcstermelői csoportoknak, az egyéb mezőgazdasági és erdészeti termékpályán működő, minősített elismeréssel rendelkező termelői csoportoknak. A felvehető hitel összege 50–250 millió forint lehet, aminek kamata 3 havi EURIBOR + RKAF³ + legfeljebb 3 százalék/év. Ezen hitelprogram keretében felvett hitelekhez, hasonlóan az MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020-hoz, az FM 60 százalékos kamattámogatást biztosít, így a hitelek éves kamatlába mintegy 2 százalékos szint körül alakult.

A 15 milliárd forintos keretösszegű **MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020** a mezőgazdasági termékek elsődleges előállításával, halgazdálkodással foglalkozó vállalkozások, továbbá a baromfi, nyúl, sertés és szarvasmarha állattenyésztési ágazatban tevékenykedő termeltetők számára nyújt maximum 6 éves futamidejű hitelt. A hitel összege 1–50 millió forint (termeltetők esetében maximum 500 millió forint) lehet, aminek hitelkamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalék/év. Az FM ehhez a hitelprogramhoz is 60 százalékos kamattámogatást biztosít, így a hitelek éves kamatlába mintegy 2,2 százalék.

Az **MFB-NHP Földvásárlási Hitelprogram célja volt**, hogy segítse az árverés útján értékesített állami tulajdonú földek megvásárlását. A hitelszerződés megkötésére eredetileg 2016. december 31-ig volt lehetőség, de a program keretében szerződéskötésre leg-

később 2017. március 30-ig kerülhetett sor. A hitelkeret összege 150 milliárd forint, amit a kormány február végén megemelt, így az éven túli lejáratú forintalapú beruházási hitel összege 250 milliárd forintra nőtt. A felvehető hitel összege minimum 3 millió forint, a maximális hitelérték pedig a 300 millió forintot nem haladhatja meg (ügylenként sem). A hitel futamideje legfeljebb 20 év, 0–10 év között fix 1,95 százalék/év kamatozású.

Az MFB által kihelyezett hitelállomány további növekedése várható 2018-ban, mivel meghirdetik a Mezőgazdasági Gépgyártó és Forgalmazó Finanszírozási Hitelprogramot 30 milliárd forintos kerettel a mezőgazdasági gépek gyártásával, forgalmazásával foglalkozó cégek, illetve a kis- és középvállalkozások számára.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazat vállalkozásaihoz kihelyezett kedvezményes hitelek fennálló állománya 2017. december 31-én 112,4 milliárd forintot tett ki. Ebből a mezőgazdaság 93,3, az élelmiszeripar 6,7 százalékos részesedéssel bírt.

A szántóföldi növénytermesztő gazdaságok a teljes mezőgazdasági hitelállományból jelentős hányadot, 74,0 százalékot szereztek. Az állattenyésztéssel foglalkozók 12,2 százalékot, a kertészeti tevékenységet folytató vállalkozások 7,7 százalékot vettek igénybe (15. táblázat), míg az egyéb szakágazati kategóriába tartozó vállalkozások részesedése 6,1 százalék 2017. év végén. Az egyes ágazatokban megfigyelhető jelentős emelkedést elsősorban az MFB-NHP Földhitel Hitelprogram kihelyezése segítette.

³ Az RKFA az MFB refinanszírozási kamatfelára, amelynek mértéke évente változó.

15. táblázat: **Az MFB-hitelek fennálló állománya a mezőgazdaságban, 2017. december 31.**

	milliárd HUF				
Megnevezés	Szántóföldi	Kertészet	Állattenyésztés	Egyéb	Összesen
Egyéni gazdaságok	0,0	0,0	0,0	–	0,0
Társas vállalkozások	77,5	8,0	12,8	6,4	104,7
ebből					
<i>Mikrovállalkozás</i>	72,7	8,0	11,8	5,7	98,1
<i>Kisvállalkozás</i>	1,4	0,0	0,5	0,4	2,4
<i>Középvállalkozás</i>	1,9	–	0,5	0,3	2,7
<i>Nagyvállalkozás</i>	1,6	–	–	–	1,6
Nem besorolható*	0,0	–	–	0,0	0,1
Összesen	77,6	8,0	12,8	6,4	104,8

Megjegyzés: a csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari vállalkozások fennálló MFB-hiteleinek értéke 7,5 milliárd forint volt 2017. év végén, amely közel fele akkora volt, mint az egy évvel ezelőtti érték. A hitelállományon belül a legnagyobb arányban a nagy- és kisvállalkozások hitelállománya csökkent. A nagyvállalkozások részesedése a teljes állomány 37,9

százalékát tette ki. A középvállalkozások részesedése 19,3 százalék, a kisvállalkozásoké 33,9, a mikrovállalkozásoké 8,7 százalék volt. A mezőgazdasági ágazat kedvezményes fennálló hitelállománya 13,9-szerese volt az élelmiszeripar hasonló hitelállományának (16. táblázat).

16. táblázat: **Az MFB-hitelek fennálló állománya az élelmiszeriparban, 2017. december 31.**

	milliárd HUF
Megnevezés	Hitelek értéke
Egyéni gazdaságok	–
Társas vállalkozások	7,5
ebből	
<i>Mikrovállalkozás</i>	0,7
<i>Kisvállalkozás</i>	2,6
<i>Középvállalkozás</i>	1,5
<i>Nagyvállalkozás</i>	2,9
<i>Nem besorolható*</i>	0,0
Összesen	7,5

Megjegyzés: a csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az MFB Zrt. különböző agráriumot célzó hitelprogramjai keretében kihelyezett állományok adatait a 20. és 21. táblázat tartalmazza, amelyek közül kiemelhető a Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprog-

ram és az Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II. keretében nyújtott 28,4 milliárd forintos jóváhagyott hitelállomány.

Kedvezményes EXIM-konstrukciók

A Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank) és a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB) célja, hogy a magyar exportőrök számára hatékony finanszírozási és biztosítási konstrukciókat szolgáltatson. Az integrált keretek között működő bank és biztosító feladatát közös szervezetben és megjelenéssel, EXIM elnevezéssel végzi. Az EXIM arra törekszik, hogy lefedje az exporttevékenység teljes vertikumát a beszerzéstől a termelésen át az értékesítési folyamat támogatásáig. Az Eximbank export-előfinanszírozó termékeivel az exportteljesítést megelőző időszakra nyújt finanszírozást közvetlenül az exportőrök részére, illetve közvetett módon, hitelintézeteken keresztül refinanszírozási hitel formájában. Az export-utófinanszírozás az exportteljesítést követő időszakot jelenti, lehetőséget teremtve az exportőrnek, hogy a vevője részére halasztott fizetési feltételeket biztosíthasson, miközben a teljesítést követően azonnal hozzájut annak ellenértékéhez. A rövid lejáratú hitelek 6–24 hónap, a közép/hosszú lejáratú hitelek 2–5 év futamidejűek.

Feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)⁴ előállító exportáló vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- kedvezményes kamatozású, rövid lejáratú (6–24 hónap) export-előfinanszírozó hitelek forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (2–5 év) export-előfinanszírozó hitelek beruházásra és forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (2–5 év) vevőhitel a külföldi vevő meghittelezésére;

- versenyképesség-növelő belföldi forgóeszköz- és beruházási hitel, melynek nem feltétele az export;
- rövid, illetve közép-/hosszú lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékesége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Nem feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)⁵ előállító vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- rövid lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékesége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Az Eximbank által agrárvállalkozások részére nyújtott exportösztönző hitelek értéke 2017. év végén az előző évhez képest több mint 54,9 százalékkal 127,8 milliárd forintra nőtt. A hitelállomány 94,3 százaléka az élelmiszeripari, 5,7 százaléka pedig a mezőgazdasági társas vállalkozások tevékenységét ösztönözte.

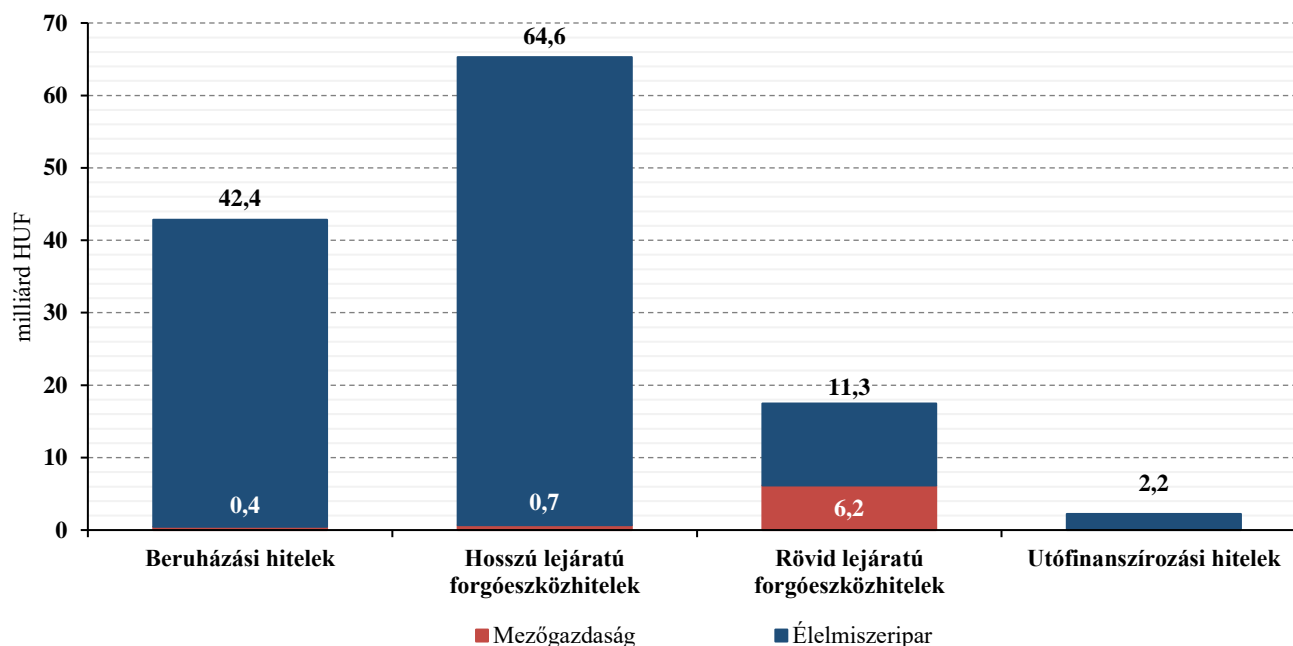
A fennálló hitelállomány többsége (98,3 százalékban) továbbra is export-előfinanszírozási hitel volt, az utófinanszírozási hitelek aránya 1,7 százalékot tett ki. Az előfinanszírozású hiteleknél a forgóeszközhitel domináltak (65,9 százalék), a beruházási hitelek részesedése a teljes állomány 34,1 százalékát adta (15. ábra).

⁴ A mezőgazdasági termék(ek) feldolgozása (mezőgazdasági terméken végrehajtott bármely olyan művelet, amely esetében a keletkező termék szintén mezőgazdasági terméknek minősül, kivéve a mezőgazdasági üzemben végzett, az állati vagy növényi termékek első értékesítésre való előkészítéséhez szükséges tevékenységeket) – azaz a kezdeti feldolgozási szint

alá nem tartozó tevékenység (TEÁOR 10-11) – során előállított termék(ek).

⁵ Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) I. számú mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek a kezdeti feldolgozási szintig.

15. ábra: **Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és ágazat szerint 2017. december 31-én**

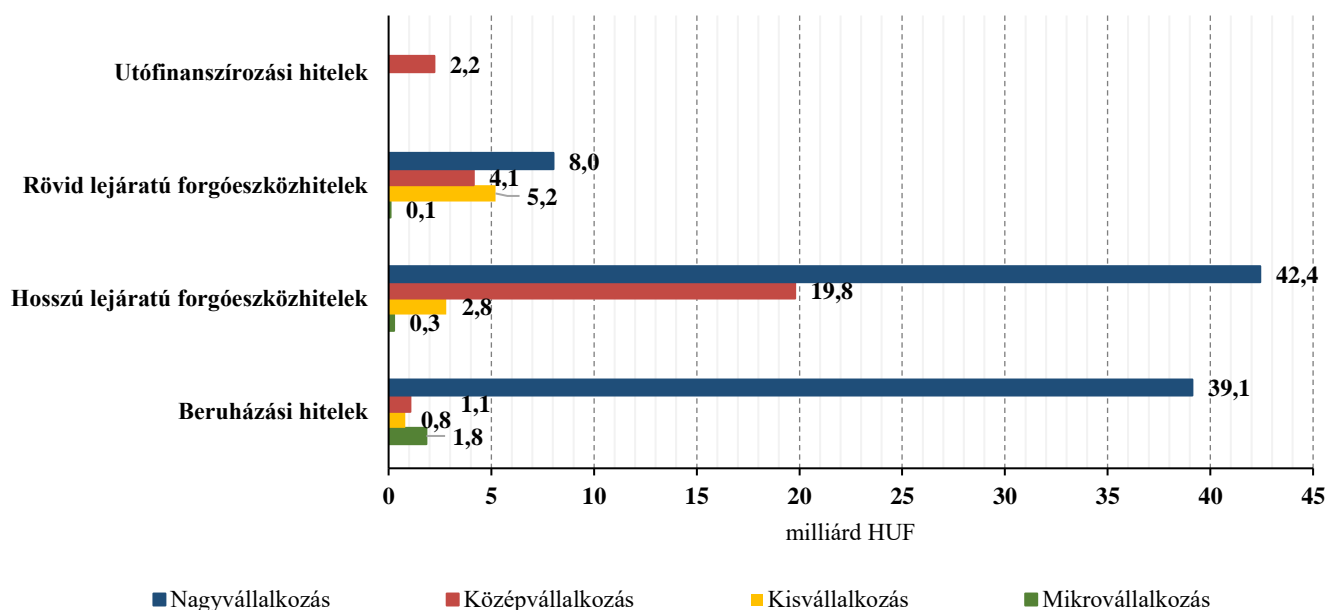

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az EXIM exportösztönző hiteleit elsősorban a nagy- és középvállalkozások vették igénybe, összesen 116,8 milliárd forint értékben (16. ábra). A nagyvállalkozások exportösztönző hitelein belül 2016-ban még a hosszú lejáratú forgóeszközhitel dominált (73,1 százalék), ezzel szemben 2017-ben részesedésük lecsökkent

47,4 százalékra és a beruházási hitelek aránya 43,7 százalékra bővült. A középvállalkozásoknál a hosszú lejáratú forgóeszközhitel részesedése volt kiemelkedő (72,7 százalék). A kisvállalkozások elsősorban rövid lejáratú forgóeszközhitelt vettek fel, a mikrovállalkozásoknál pedig a beruházási hitelek voltak döntő többségben.

16. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és méret szerint 2017. december 31-én

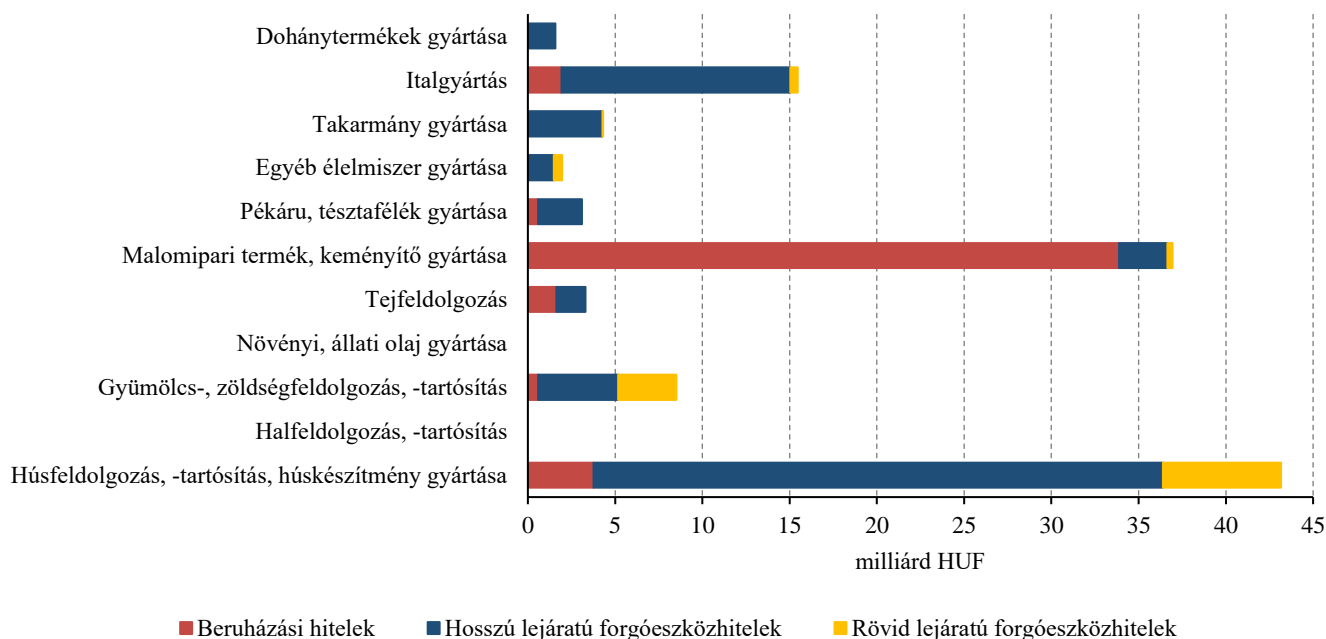

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az exportösztönző hitelek tekintetében a húsfeldolgozással foglalkozó alágazat érdemel kiemelt figyelmet, valamint a gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás, az italgyártás, a takarmánygyártás és a malomipari termék, keményítő gyártása, amely szegmensek az élelmiszeripar exportösztönző hiteleinek 91,6 százalékát

tudhatták magukénak. A többi al- és szakágazat részesedése együttesen mintegy 9,9 milliárd forintot jelentett. A húsfeldolgozás, -tartósítás, húskészítmény gyártása alágazat önmagában az összes felvett hitelből 36,5 százalékot képviselt (17. ábra).

17. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya az élelmiszeriparban lejárat és szakágazatok szerint 2017. december 31-én

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

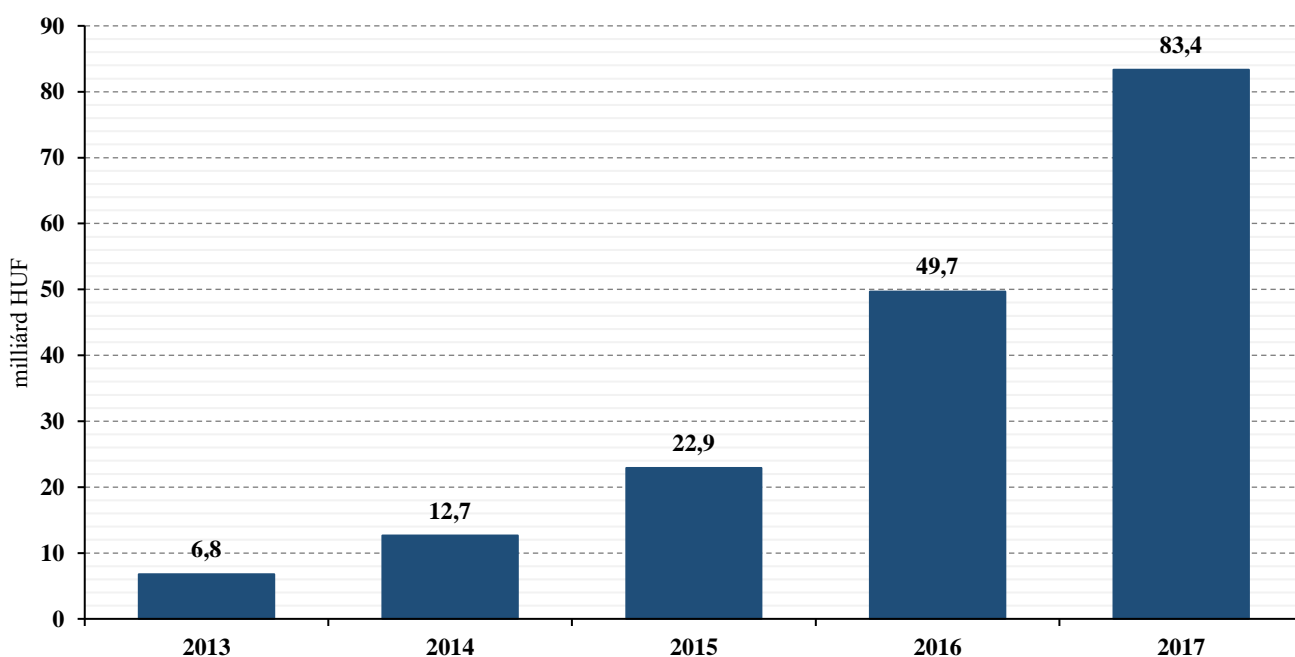
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel

A magyar agrárium rövid távú finanszírozásának stabilabbá tételét is szolgálja a Széchenyi Kártya Program, ami 2011-től érhető el az agrárvállalkozások számára. Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) Folyószámlahitel a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatban dolgozó társas vállalkozásoknak, szövetkezeteknek és egyéni gazdaságoknak/vállalkozásoknak (őstermelőknek, családi gazdaságoknak) biztosít kedvezményes feltételekkel, állami kamat- és kezességdíj-támogatás mellett folyószámlahitelt. A Földművelésügyi Minisztérium a program keretében továbbra is évi 4 százalékpont kamattámogatást és 80 százalékos garanciaadítvány-támogatást nyújt. A Széchenyi Kártya Folyószámlahitel fel-

tételei folyamatosan javultak, 2017 augusztusának végén 100 millió forintra emelkedett a hitelkeret felső határa, és a korábbi 50 millió forintig járó kezességi díjtámogatás már a teljes hitelösszegre vonatkozik. Ezáltal az agrárium szereplői az olcsóbb hitelekkel könnyebben juthatnak forráshoz.

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari vállalkozások 2017-ben összesen 11 321 darab szerződési igényt nyújtottak be, amelynek 82,3 százaléka realizálódott. Összesen 83,4 milliárd forint értékben kötöttek szerződést a hitelintézetek az agrárvállalkozásokkal. A leszerződött hitelállomány értéke 12,7 százalékkal haladta meg az előző évi állomány értékét. Az ASZK-hitelállomány népszerűségét mutatja, hogy a növekedés dinamikája továbbra is jelentős (18. ábra).

18. ábra: A ténylegesen leszerződött Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitelhez kapcsolódó hitelkeretösszeg kumulált nagyságának alakulása, adott év december 31-én

Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A leszerződött folyószámlahitel-keret 92,5 százalékát, azaz 75,5 milliárd forintot a mezőgazdasági szektor vállalkozásaihoz helyezték ki, ami 29,0 milliárd forinttal volt magasabb az előző évi összegnél.

A mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodók körében nyújtott hitel közel felét (46,2 százalék) a családi gazdaságok kapták, 21,1 százalékát az egyéni vállalkozók. A társas vállalkozásoknál a mikrovállalkozásokhoz a hitelek 17,8 százaléka tartozott 2017. év végén.

A szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások részesedése az ágazati hitelkeretből 54,4 százalékot tett ki, köszönhetően annak, hogy a hitelállomány értéke 2016-hoz képest 14,3 milliárd forint-

tal emelkedett. A kertészeti szakágazat hitelkerete továbbra is 7,4 százalék volt, az egyéb és az állattenyésztéssel foglalkozók 20,7, illetve 17,4 százalékkal részesedtek a mezőgazdaságban igényelt folyószámlahitelkeretből 2017. év végén.

Az élelmiszeripari ágazat vállalkozásainak folyószámlahitel-állománya az előző negyedévhez képest 2,0 milliárd forinttal 7,9 milliárd forintra nőtt. Az ágazatban a társas vállalkozások 6,5 milliárd forintos állománnyal rendelkeztek, azon belül a szerződött hitelösszeg 54,0 százaléka a mikrovállalkozásokhoz került. Az egyéni vállalkozók számára biztosított hitelkeret 0,2 milliárd forinttal 1,4 milliárd forintra emelkedett az aktuális év végére (17. táblázat).

17. táblázat: **Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel-keret összegének kumulált nagysága (ténylegesen leszerződött összeg) a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban, 2017. december 31.**

milliárd HUF

Ágazat	Egyéni				Társas			
	őstermelő	egyéni vállalkozó	családi gazdaság	összesen	mikrovállalkozás	kisvállalkozás	középvállalkozás	összesen
Mezőgazdaság ebből	3,8	15,9	34,9	54,6	13,4	6,7	0,7	20,8
<i>Állattenyésztés</i>	0,8	3,7	3,8	8,3	2,8	1,4	0,6	4,8
<i>Egyéb</i>	0,3	3,8	4,6	8,6	4,0	2,9	0,1	7,0
<i>Kertészet</i>	0,6	1,5	2,5	4,5	0,8	0,3		1,1
<i>Szántóföldi növénytermesztés</i>	2,2	6,9	24,0	33,1	5,8	2,1	0,1	8,0
Élelmiszeripar	0,1	1,1	0,2	1,4	4,3	2,1	0,1	6,5
Összesen	3,9	17,1	35,1	56,1	17,7	8,8	0,8	27,3

Megjegyzés: az „Egyéb” kategóriába az alábbi ágazatok tartoznak: Növényi szaporítóanyag termesztése; Vegyes gazdálkodás; Növénytermesztési szolgáltatás; Állattenyésztési szolgáltatás; Betakarítást követő szolgáltatás; Vetési célú magfeldolgozás; Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás; Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység; Fakitermelés; Vadon termő egyéb erdei termék gyűjtése; Erdészeti szolgáltatás.

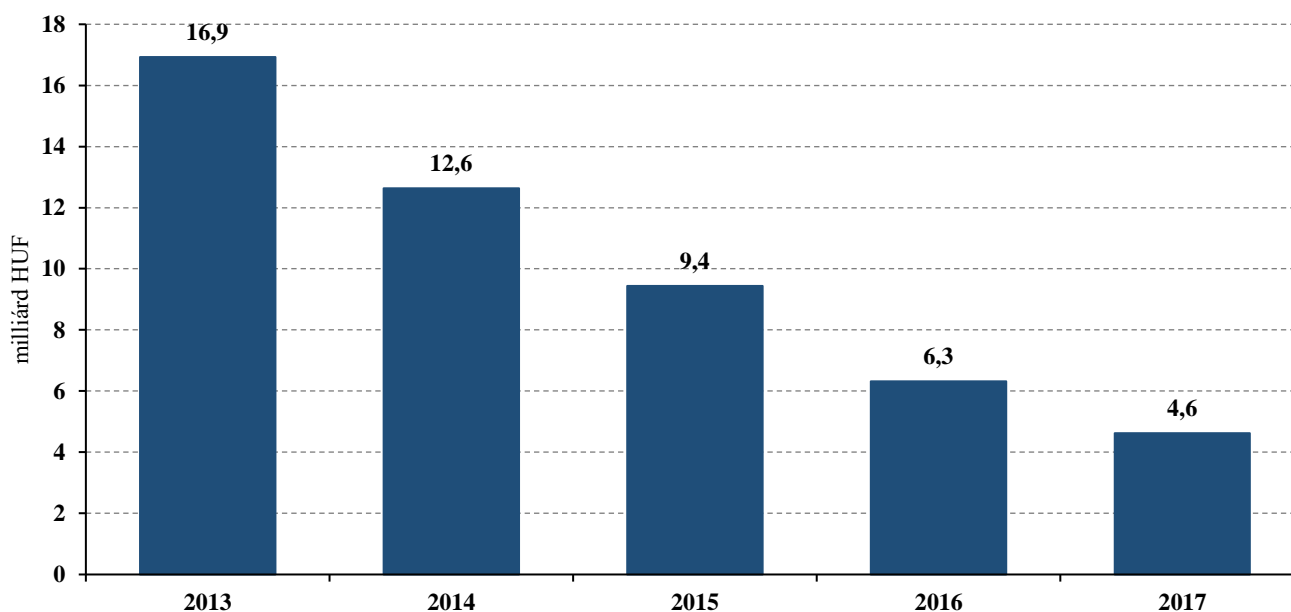
Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok

A kamattámogatás és állami kezességvállalás melletti (érvényben lévő és kifutó) hitelprogramokról az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programban (továbbiakban: OSAP) gyűjtenek adatokat. A döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás

mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok kint lévő állománya 4,6 milliárd forint volt 2017. év végén (nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást) (19. ábra). A legjelentősebb hitelállományok a birtokfejlesztési hitelekénél (25/2004. III. 3.; illetve 17/2007. III. 23. FVM-rendelet) és a családi gazdálkodók kedvezményes hiteleinél (317/2001. XII. 29. Kormányrendelet) mutatkoznak. A hitelállományhoz kapcsolódó kezességvállalás 5 millió forint volt az aktuális negyedév végén.

19. ábra: Kifutott kamattámogatott hitelek és kölcsönök állománya, adott év december 31-én

Megjegyzés: az ábra a régi, kifutó hitelállomány értékeit tartalmazza, nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást.

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok közül a jelenleg felfüggesztés alatt álló beruházási hitelkamat- és lízingdíj-támogatást nyújtó 114/2008. (IX. 5.) FVM-

rendelet alapján kibocsátott hitelállomány 2017. év végén 1,8 milliárd forint volt. A programhoz kapcsolódóan 2017. negyedik negyedévében 35,1 millió forint kamattámogatást (333 szerződés alapján) fizettek ki.

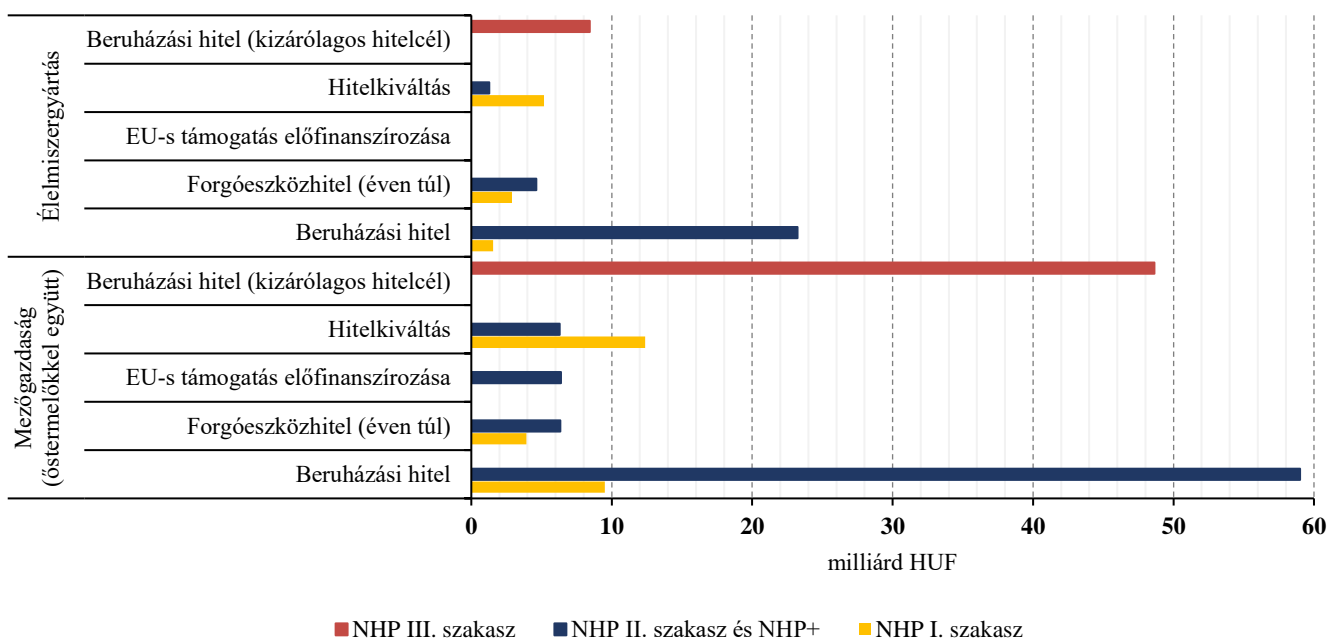
Növekedési Hitelprogram

A Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogramja 2017. március 31-én lezárult. A 2013. júniusi indulástól közel 40 ezer mikro-, kis- és középvállalkozás jutott 2800 milliárd forint értékben kedvező finanszírozású hitelhez. A program hatására a korábban tapasztalt kkv-hitelezés 5-7 százalékos visszaesése megállt, sőt növekedésnek indult és 2016-ban már 5-10 százalék közötti sávba került. Az első szakaszban leginkább a korábban elmaradt beruházásokat pótolták a vállalkozások, illetve kiváltották korábbi kedvezőtlen hiteleiket. A második szakaszban az új hitelek felvétele került előtérbe, míg a harmadik szakaszban már csak a beruházásokon volt a hangsúly. A mezőgazdasági ágazatban működő kkv-knak a 2014–2015-ös időszakban nyújtott forinthitelek több mint kétharmadát az NHP keretében nyújtották a hitelintézetek, míg a kivezető szakaszában – a program korlátozott jellege

miatt – a harmadát. Az NHP három szakaszában együttesen 1700 milliárd forintnyi hitel- és lízingügylet fedezte az új beruházások finanszírozását. A becslések szerint az NHP 2 százalékponttal járulhatott hozzá a 2013–2016-os időszak gazdasági növekedéséhez.

Az NHP I. szakaszához kapcsolódóan az agrárgazdaság fennálló hitelállománya 35,5 milliárd forint volt 2017 végén, amelyből a mezőgazdasági hitelek (östermelőkkel együtt) értéke 25,8 milliárd forintot, az élelmiszeripari vállalkozásoké 9,7 milliárd forintot jelentett. A második szakaszban kihelyezett hitelállomány tekintetében a mezőgazdasági vállalkozások még fennálló állománya 78,0 milliárd forint, míg az élelmiszeripari vállalkozásoké 29,1 milliárd forint. A hitelek többségét a beruházási hitelek jelentették. Az NHP III. szakaszának keretein belül kihelyezett beruházási hitelek fennálló állománya a mezőgazdaságban 48,6 milliárd forint, az élelmiszeripari vállalkozásoké 8,4 milliárd forint volt 2017. év végén (20. ábra).

20. ábra: Az NHP egyes szakaszaiban nyújtott hitelek fennálló állományának alakulása a mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásoknál, 2017. december 31.

Megjegyzés: európai uniós hitel – uniós támogatások előfinanszírozására folyósított hitel 2017. március 31-én fennálló állomány alapján, az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat, östermelőket és családi gazdálkodókat.
Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A Növekedési Hitelprogram első két szakaszában kiemelkedő érdeklődés mutatkozott az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) és a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (Garantiqa) kezessége iránt.

A hitelprogram nagy eredménye volt, hogy az agrárszektor a különböző támogatott hitelprogramokkal mint olcsó forrással korábban nem nagyon tudott élni. Ennek általában a támogatási szabályok vetettek gátat.

Ezzel ellentétben az NHP nem tartalmazott támogatási korlátot.

Az NHP keretében 2017 harmadik negyedében az AVHGA és a Garantiqa által kezességvállalásban részesített hitelállomány értéke csökkent. Az NHP kivezetését követően jelentősen mérséklődött a garanciaszervezetek által nyújtott hitelállomány volumene. A mezőgazdasági szektor vállalkozásainak garantált hitelállománya 2017. év végén 17,9 milliárd forint volt, amely 17,0 százalékkal maradt el az előző évi ér-

téktől. Ezzel párhuzamosan az élelmiszeripar vállalkozásainak garantált hitelállománya is markánsan csökkent, az év végi 7,8 milliárd forintos érték 28,2 százalékkal maradt el a 2016. évi értéktől (18. táblázat).

A garanciaszervezetek azonban úgy vélik, hogy az NHP kivezetése hosszú távon nem veti vissza markánsan az agrárszektor hitelezését, egyfajta szerkezeti átrendeződés indult el. A jövőben leginkább a mezőgazdasági beruházások alakulása határozza majd meg a hitelpiacot.

18. táblázat: **Az NHP garantált hitelállománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban**

milliárd HUF

Időszak	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar		
	I. pillér összesen	II. pillér összesen	I. pillér összesen	II. pillér összesen	
2014	I.	8,6	1,0	4,1	0,6
	II.	12,2	0,9	4,2	0,6
	III.	16,7	1,5	5,1	0,6
	IV.	17,4	1,5	6,4	0,9
2015	I.	18,0	1,5	6,9	1,0
	II.	19,1	1,6	7,4	0,9
	III.	20,6	2,2	7,9	1,1
	IV.	15,4	1,4	6,8	0,9
2016	I.	20,4	1,9	8,3	1,0
	II.	19,8	2,1	11,6	1,0
	III.	20,2	2,0	10,3	1,0
	IV.	19,4	2,2	9,9	1,0
2017	I.	19,7	2,2	9,3	1,0
	II.	18,8	2,1	9,0	1,0
	III.	17,9	1,9	8,2	0,9
	IV.	16,3	1,7	7,4	0,4

Megjegyzés: Az NHP II. szakaszában hitelkiváltásra a II. pillér ad lehetőséget.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

A Központi Statisztikai Hivatal Gyorstájékoztatója szerint a mezőgazdasági – erdőgazdálkodással és halászattal együtt – beruházások volumene 2017-ben 11,5 százalékkal haladta meg az előző évi beruházási értéket. A kedvező kamat- és finanszírozási környezet továbbra is ösztönzi az agrárium szereplőit, hogy beruházásaikhoz előnyös feltételekkel hitelforrásokat is igénybe vegyenek. A nyertes uniós pályázati projektek megvalósításával az agrárberuházások növekedése várhatóan 2018-ban is folytatódni fog.

Az állami kezességvállalásnak továbbra is kulcsszerepe van a mezőgazdasági hitelezésben. A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban tevékenykedő vállalkozások finanszírozási forrásokhoz történő hozzáférést két, az állam által 85 százalékban viszontgarantált garanciaszervezet, az AVHGA és a Garantiqa is segíti. Mindkét szervezet feladata készfizető kezesség nyújtása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak (további információ a Pénzügyi Hírlevél VII. évfolyam 1. számában).

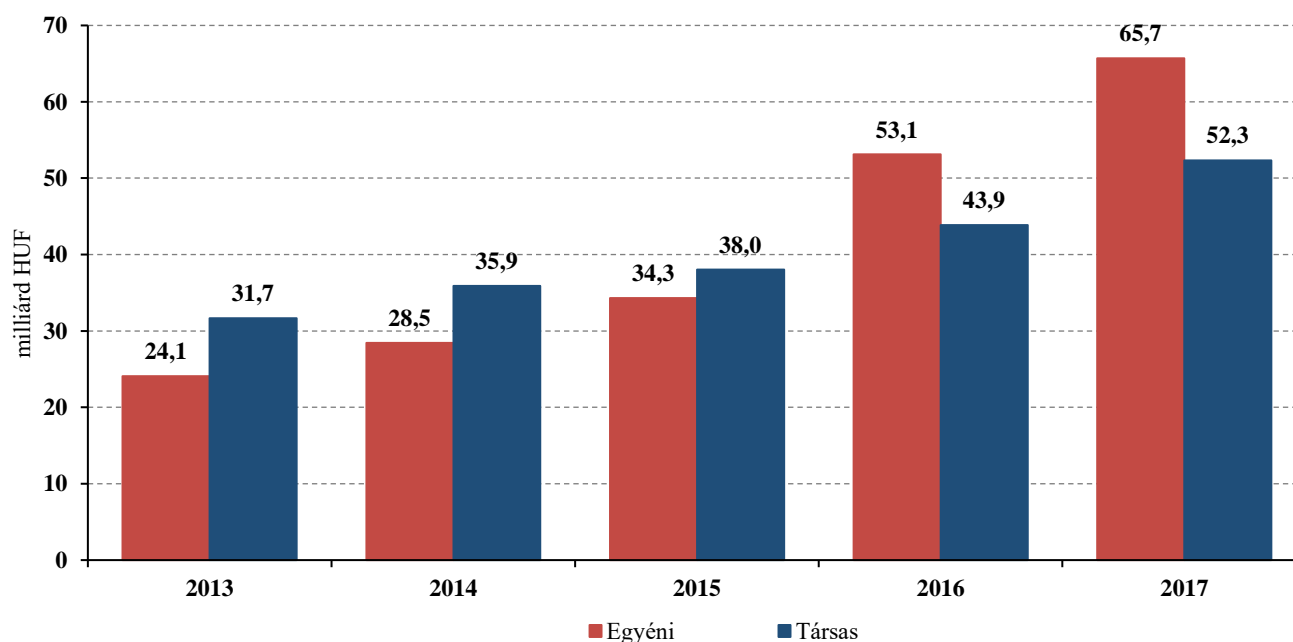
Ugyancsak az élelmiszeripar számára nyújt bankgaranciát az EXIM, amely a hitelintézetek által nyújtott

export-előfinanszírozó hitelek visszafizetésének részleges biztosítékául szolgál, a kereskedelmi garanciák (tender-, előleg-visszafizetési és jólteljesítési/szavatossági garancia) pedig az exportfelügyelet teljesítéséhez kapcsolódnak.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar együttes garantált hitelállománya fokozatosan emelkedik 2012 óta, és 2016-hoz képest 21,0 százalékkal 156,0 milliárd forintra nőtt a garantált állomány értéke. A mezőgazdasági vállalkozások garantált hiteleinek részesedése a teljes állományból 2017. év végén 75,6 százalék volt, amely az elmúlt öt év legmagasabb értéke. Az élelmiszeriparban annak ellenére, hogy a garantált hitelállomány 38,1 milliárd forintra nőtt, részesedése 25,0 százalék alá csökkent.

A mezőgazdaságban a garantált hitelállományon belül a korábbi években a társas vállalkozásokhoz kihegyezett garantált hitelállomány volt túlsúlyban, ami az elmúlt két évben megfordult, és 2017-ben már az egyéni gazdaságokhoz helyezték ki a garantált hitelek 55,7 százalékát. Ennek megfelelően az egyéni gazdaságok hitelállománya – ugyancsak nagyrészt a földvásárláshoz kapcsolódó hitelfelvételnek köszönhetően – 23,7 százalékkal, a társas vállalkozásoké kisebb mértékben, 19,1 százalékkal bővült (21. ábra).

21. ábra: Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban, adott év december 31-én

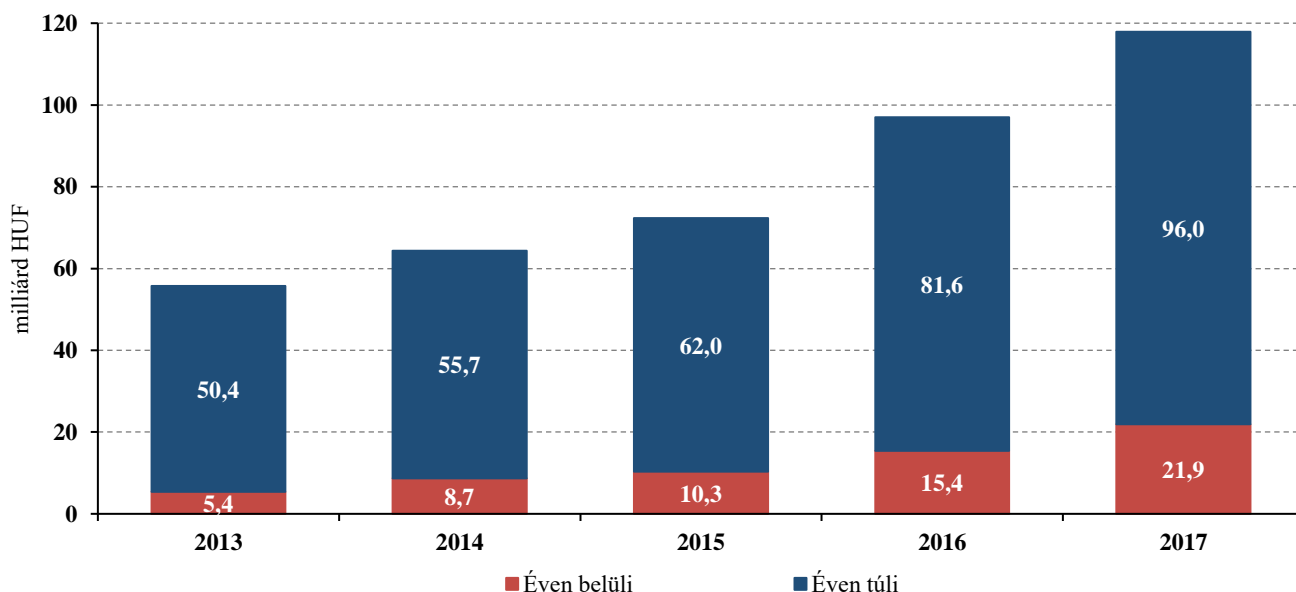
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,4–72,3 százalék volt 2017. év végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági vállalkozások beruházási volumene az elmúlt évben dinamikusabban bővült, így hosszú távú finanszírozási igényük tovább erősödött. Ennek megfelelően a garantált hitelállomány jelentősebb részét – 81,4 százalékát – az éven túli garantált hitelek teszik ki, míg a rövid lejáratú garantált hitelek csupán a

18,6 százalékát. Az éven túli garantált hitelállomány az előző évi 81,6 milliárd forintot 17,7 százalékkal haladta meg, az éven belüli hitelállomány pedig a 2016. év végi 15,4 milliárd forintot 42,4 százalékkal múlta felül (22. ábra).

22. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban a hitel lejáratu ideje szerint, adott év december 31-én**

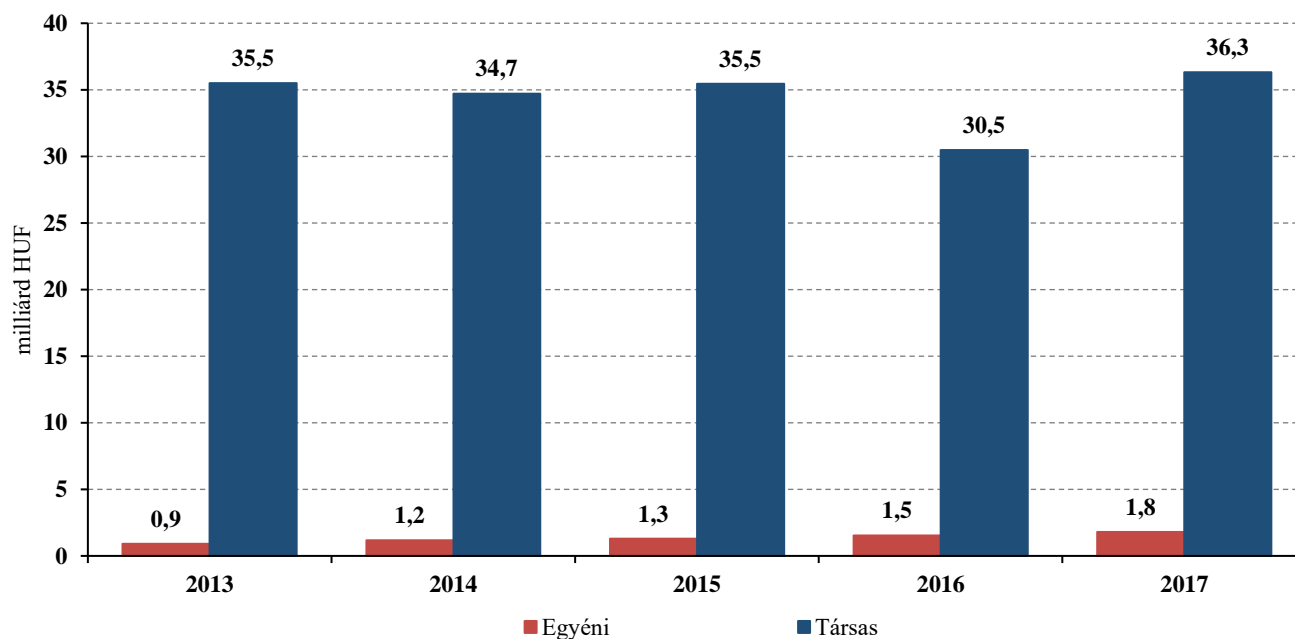

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,4–72,3 százalék volt 2017. év végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasággal szemben az élelmiszeripar garantált hitelállományán belül a társas vállalkozások domináltak 2017-ben is. Az élelmiszeripari garantált hitelállomány 2017-ben 6,1 milliárd forinttal haladta meg a 2016. évi 32,0 milliárd forintos garantált hitelállományt, amit a társas vállalkozások 5,8 milliárd forintos álló-

mánybővülése eredményezett. A társas vállalkozások hiteleinek részesedése így 95,3 százalékra nőtt, míg az egyéni gazdaságok 1,8 milliárd forintos hitelállománya csupán 4,7 százalékos részesedést jelentett 2017-ben (23. ábra).

23. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban, adott év december 31-én**

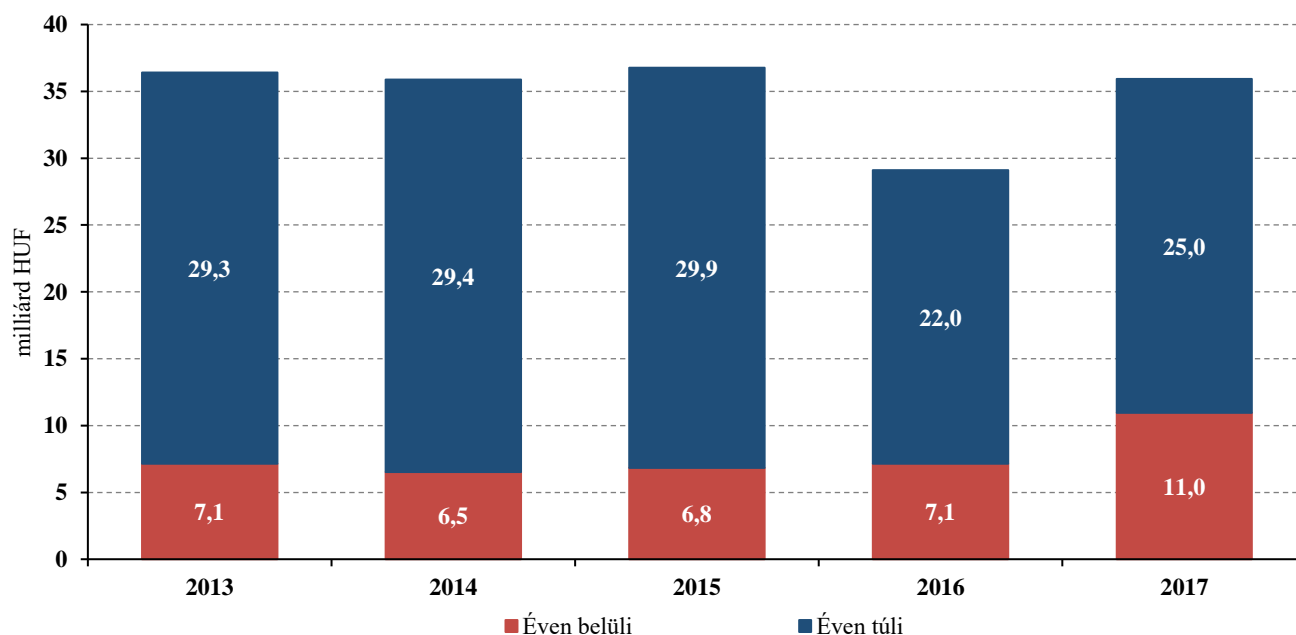
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,4–72,3 százalék volt 2017. év végén. A 2017. év végi hitelállomány az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasággal ellentétben az élelmiszeriparban a garantált hitelállomány lejáratí idejét tekintve nincs akkora differencia. Az éven belüli hitelek állománya 30,5 százalékot (11,0 milliárd forint), az éven túli hitelek részaránya 69,5 százalékot (25,0 milliárd forint) tett ki a teljes garantált hitelállományból. Az élelmiszeripari vállalkozások részére garantált éven belüli hitelek

értéke az elmúlt három évben fokozatosan bővült, 2017-ben 53,5 százalékkal haladta meg az előző évi értéket. Az éven túli hiteleknél a 2016-ban bekövetkezett, az Élelmiszeripari Bankgarancia Program kifutása miatti csökkenés átmenetinek bizonyult, mivel 2017-ben 13,7 százalékkal nőtt az állomány értéke (24. ábra).

24. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban a hitel lejáratí ideje szerint, adott év december 31-én**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,4–72,3 százalék volt 2017. év végén. A 2017. harmadik negyedévi hitelállomány az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása

A KSH és a Monetáris Tanács közleménye szerint a hazai fogyasztói árak átlagosan 2,4 százalékkal emelkedtek az előző évhez képest 2017-ben. A következő időszakban többek között a mérsékelt külső infláció és a historikusan alacsony szinten stabilizálódó inflációs várakozások is lassítják majd a fogyasztóiár-indexet.

A hazai gazdaság 2017-ben 4,4 százalékkal bővült, amit alapvetően a piaci alapú szolgáltatások és az építőipar generált. A Monetáris Tanács álláspontja szerint ez a növekedés várhatóan kitart 2018-ban is.

A Monetáris Tanács kamatdöntési mechanizmusára hatással bír a nemzetközi pénzügyi környezet is, amely az elmúlt évben összességében kedvező volt. A kelet-

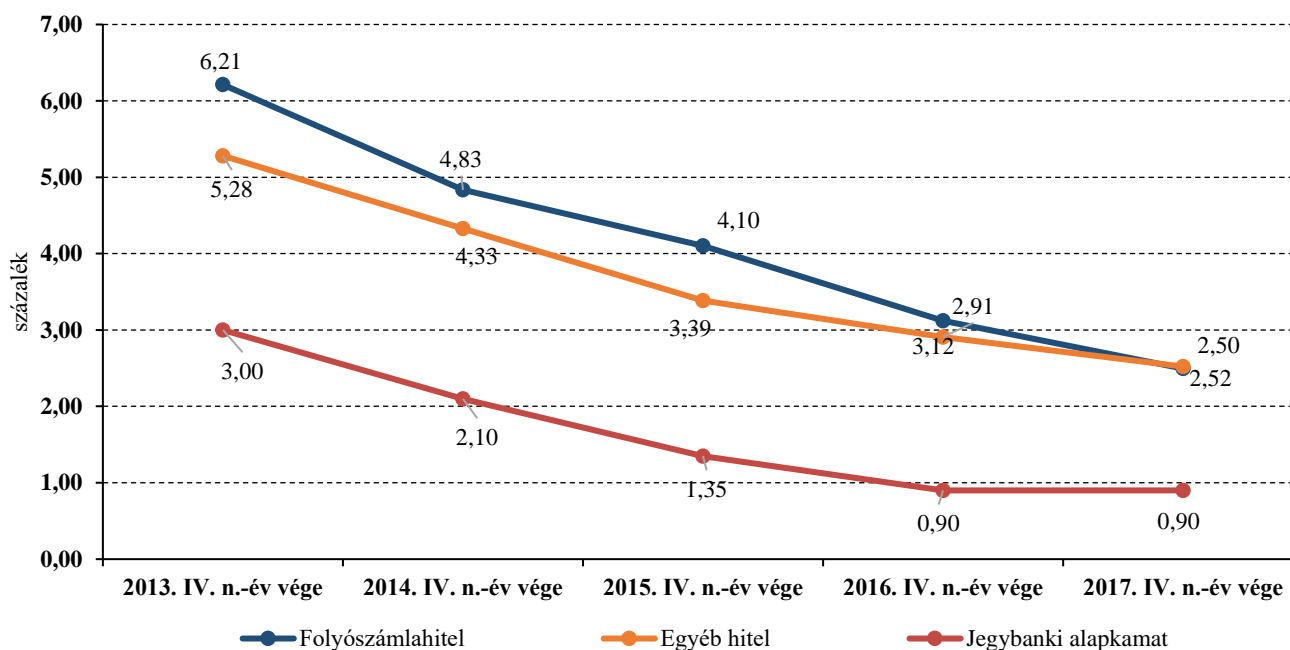
közép-európai régió befektetői továbbra is kedvezően ítélik meg a pénzügyi folyamatok alakulását.

A Monetáris Tanács véleménye szerint az inflációs cél továbbra is tartható, de ehhez szükséges a laza monetáris kondíciók fenntartása. Ennek érdekében a tanács 2017. évi utolsó, decemberi ülésén nem módosította a jegybanki alapkamatlábát, vagyis az a 2016. tavaszi kamatdöntés óta megállapított 0,9 százalékponton stagnált 2017. év végén is.

Az elmúlt öt évet figyelembe véve megállapítható, hogy a jegybanki alapkamat a 2013. első negyedévi 5,00 százalékponttól fokozatosan 4,10 százalékpontot csökkent 2017 végére.

Az egyéb hitelek átlagos éves kamatlába követte a jegybanki alapkamat csökkenését, a folyószámlahitelek kamata is 3,12 százalékponttól 2,50 százalékpontra mérséklődött 2016. év végéhez képest (25. ábra).

25. ábra: A jegybanki alapkamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása⁶

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

⁶ A nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott forinthitelek és az általuk elhelyezett forintbetétek átlagos aktuális kamatlába

EU-referencia-kamatláb

Az Európai Bizottság (EB) az állami támogatások közösségi ellenőrzésének keretében – többek között – a támogatástartalom megállapítása céljából a referencia-kamatlábát veszi figyelembe, amelyet a piaci kamatlábak helyettesítésére használ. A referencia-kamatláb megállapításának módját az EB 2008/C 14/02 közleménye szabályozza. A referencia-alapkamatlábát tagországokként,

évente állapítják meg vagy vizsgálják felül és havonta teszik közzé. A ráta értéke 2017. év végére 0,30 százalékponttól 0,25 százalékpontra csökkent, majd 2018 elején tovább mérséklődött 0,13 százalékpontra (19. táblázat). Az Európai Központi Bank októberi bejelentése alapján 2018 januárjától lassítja kötvénvásárlási programját, tartósan laza monetáris kondíciók várhatók. A piaci szereplők a korábbiaknál még későbbre, 2019 közepére várják az EKB első kamatemelését.

19. táblázat: **A referencia-kamatláb változása Magyarországon**

Érvényesség kezdete	EU-alapráta, százalék
2015. IX. 1.	1,53
2016. I. 1.	1,37
2016. VII. 1.	1,08
2016. X. 1.	0,91
2017. I. 1.	0,75
2017. III. 1.	0,53
2017. VIII. 1.	0,30
2017. XI. 1.	0,25
2018. I. 1.	0,13

Forrás: a Támogatásokat Vizsgáló Iroda adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az EB a referencia-kamatláb megállapítása során az éves EURIBOR-kamatlábát⁷ tekinti kiindulási alapnak. Hiányos esetekben az EB saját jogkörében meg-

állapítja a referencia-kamatlábát, amelyet kamatfelárral módosít (22. táblázat – Kiegészítő táblák).

⁷ EURIBOR: Európai bankközi euró referencia-kamatláb, amelyet a bankközi piaci szereplők meghatározott periódusra egymás között irányadónak tekintenek.

Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései

Az elmúlt öt évben fokozatosan emelkedett az új és használt mezőgazdasági gépek lízingcégek által finanszírozott állománya. Ez a mezőgazdaság fejlődését követte, hiszen egyre több gazdálkodó tér át intenzív termesztési technológiára, amelynek gépigénye is magasabb. Amennyiben a gépberuházás minőségi cserét jelent, gyors megtérülési idővel számolhatnak a gazdálkodók.

A lízingcégek finanszírozott állománya –tőkekintlévősége – 144,9 milliárd forint volt 2017. év végén, ami 51,9 százalékkal, azaz közel 50 milliárd forinttal haladta meg az előző évi állomány értékét.

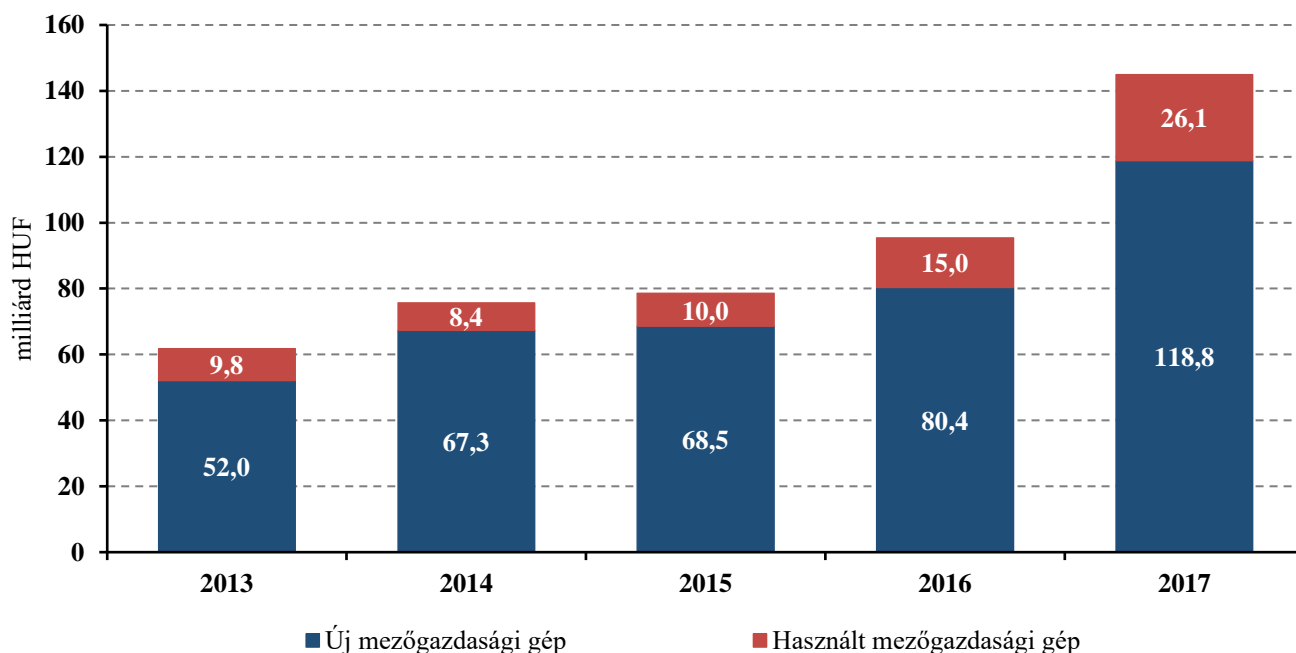
Az új mezőgazdasági gépek lízingjének állománybővülése 2017-ben is kitartott: egy év alatt 47,8 százalékkal, azaz 38,4 milliárd forinttal nőtt az állomány ér-

téke. Részesedésük továbbra is jelentősen magasabb a használt mezőgazdasági gépekkel szemben, állományuk 82,0 százalékot tett ki 2017. év végén. Ez korszerű gépparkot is jelent egyben (26. ábra).

A pénzügyi lízing szerepe 2017-ben is tovább erősödött, év végén az állomány értéke meghaladta a 120 milliárd forintot, ami az előző évi értéknél 57,2 százalékkal volt magasabb. (Fontos megjegyezni, hogy az állománynövekedésben az adatszolgáltatás minőségének javulása is szerepet játszott.)

A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezéseinek jövőbeni alakulására várhatóan jelentős hatással lesz, hogy az MFB Zrt. 2018-tól elindítja a Nemzeti Gépf finanszírozási Programját.

26. ábra: Lízingcégek mezőgazdasági tőkekintlévőségeinek⁸ alakulása, adott év december 31-én

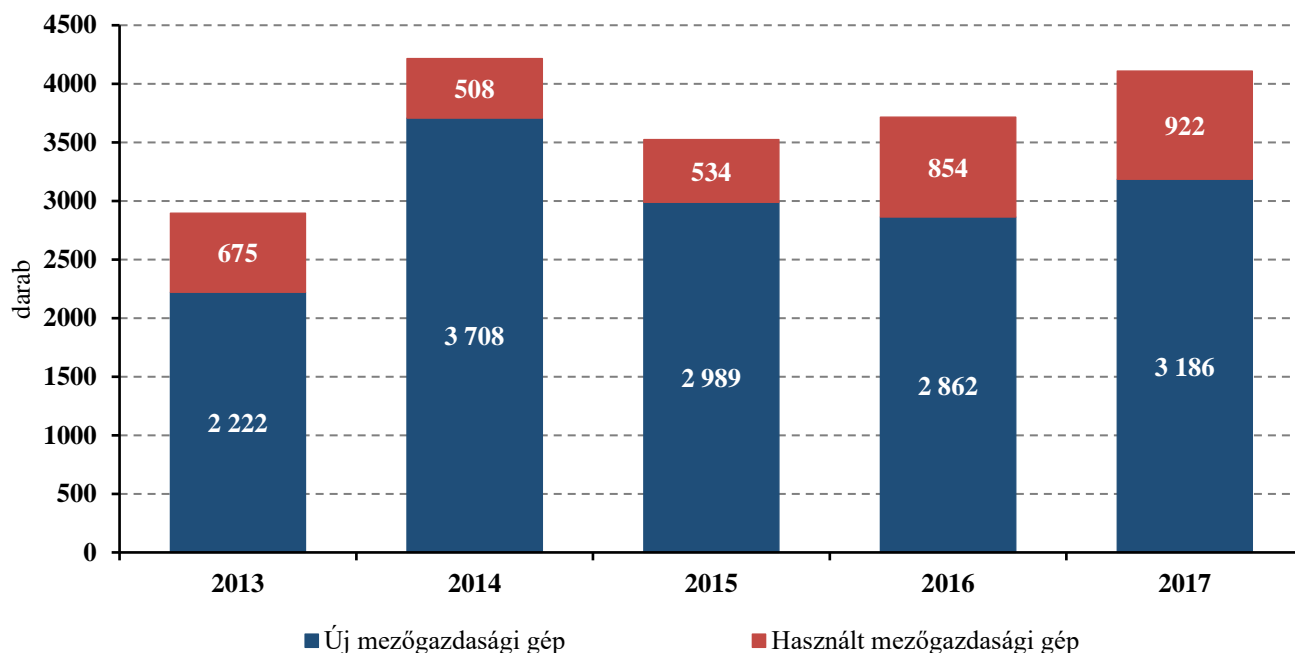
Megjegyzés: A pénzügyi lízing állományának egy része az MNB társas vállalkozásainak hitelállományában is szerepel.
Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A tőkekintlévőségek emelkedésével párhuzamosan a megkötött lízingszerződések száma is tovább nőtt 2017-ben, év végére 4108 szerződést kötöttek a lízingcégek, ami 10,5 százalékkal haladta meg az előző évi értéket.

Az új és használt mezőgazdasági gépekre kötött szerződések száma egyaránt bővült, előbbi 11,3 százalékkal, utóbbi 8,0 százalékkal emelkedett az aktuális évben (27. ábra).

⁸ Fordulónap után esedékessé váló, már folyósított, de még nem lejárt, ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege.

27. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági szerződésszámának éves alakulása, adott év december 31-én

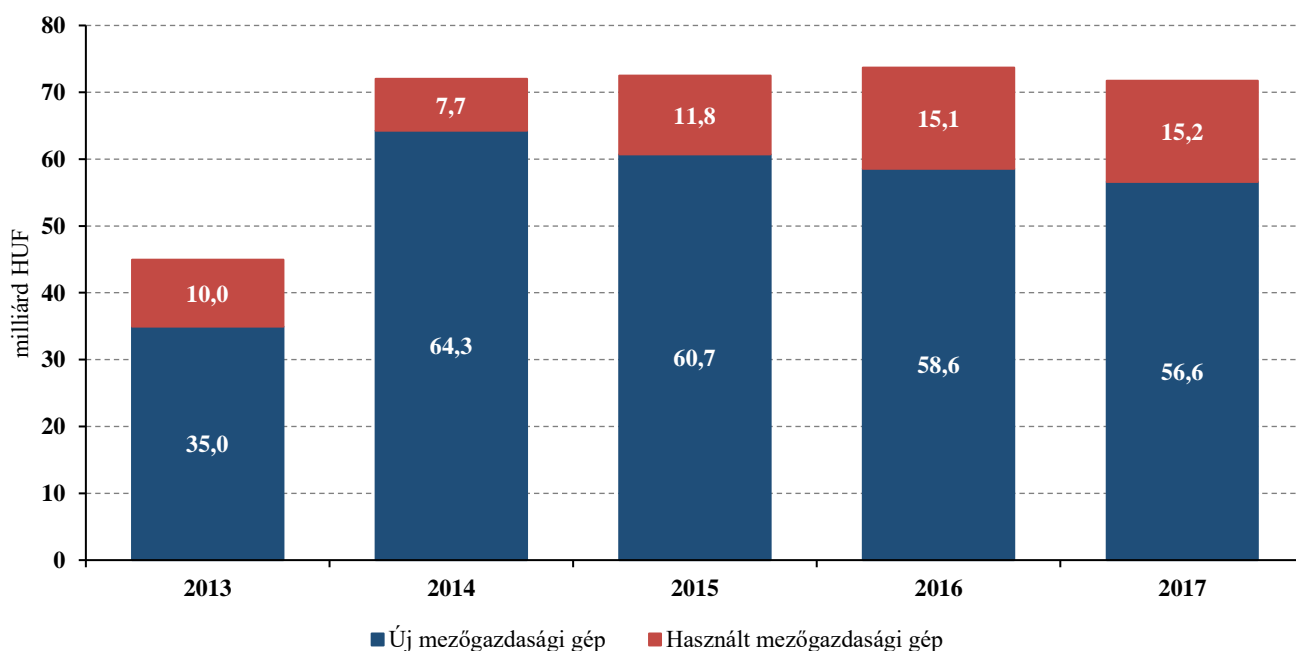

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A lízingcégek által finanszírozott összeg 2017-ben fokozatosan emelkedett, de az év végi 71,8 milliárd forintos érték 2,6 százalékkal elmaradt az egy évvel előttről. A teljes finanszírozási összegből 78,9 százalékos részesedéssel bíró új mezőgazdasági gépek lízingje

2,0 milliárd forinttal 56,6 milliárd forintra csökkent, a használt mezőgazdasági gépek finanszírozása 0,2 százalékkal 15,2 milliárd forintra emelkedett az előző évhez képest (28. ábra).

28. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezéseinek éves alakulása, adott év december 31-én

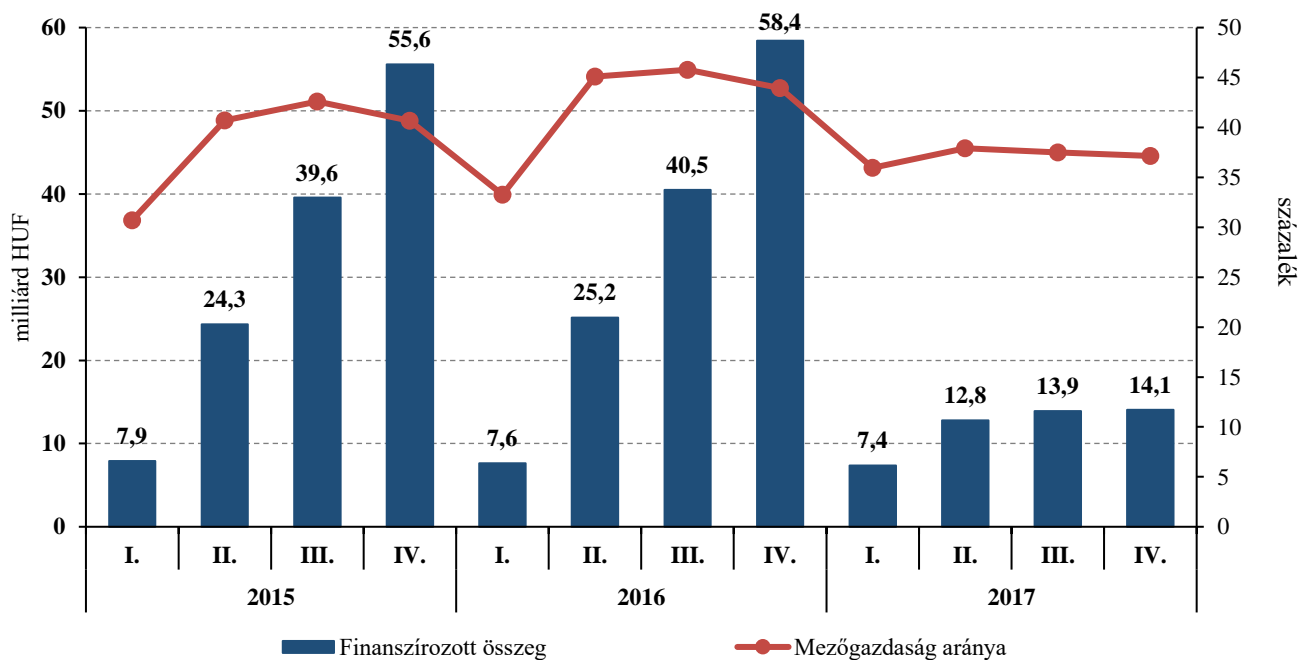
Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az elmúlt években a jegybank Növekedési Hitelprogramja kedvező hatással volt az agrárfinansírozásra, ennek egyik fő haszonélvezője a lízingpiac volt. A program lezárásával azonban 2017-ben jelentősen csökkentek a lízingcégek kihelyezései, ennek következtében pedig az új mezőgazdasági gépek finanszírozása is visszaesett. Év végén a teljes finanszírozott állomány csupán 37,9 milliárd forint volt, ami még a harmadát sem érte el a 2016. évi értéknek. A lízingcégek kihelyezéseinek értéke 2016 végén 58,4 milliárd forinttal érte

el maximumát, ami az NHP kivételét követően drasztikusan visszaesett 2017-ben. Az éve eleji 7,4 milliárd forintos érték ugyan közel duplájára emelkedett az év végére, de még így is 75,9 százalékkal maradt el a 2016. év végi értéktől (29. ábra).

A mezőgazdasági gépek NHP keretében történő finanszírozásának részesedése a lízingcégeknél az elmúlt években megközelítőleg 50,0 százalékot tett ki, ami a visszaesés hatására 2017. év végén már csak 37,1 százalék volt.

29. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései az NHP keretében

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

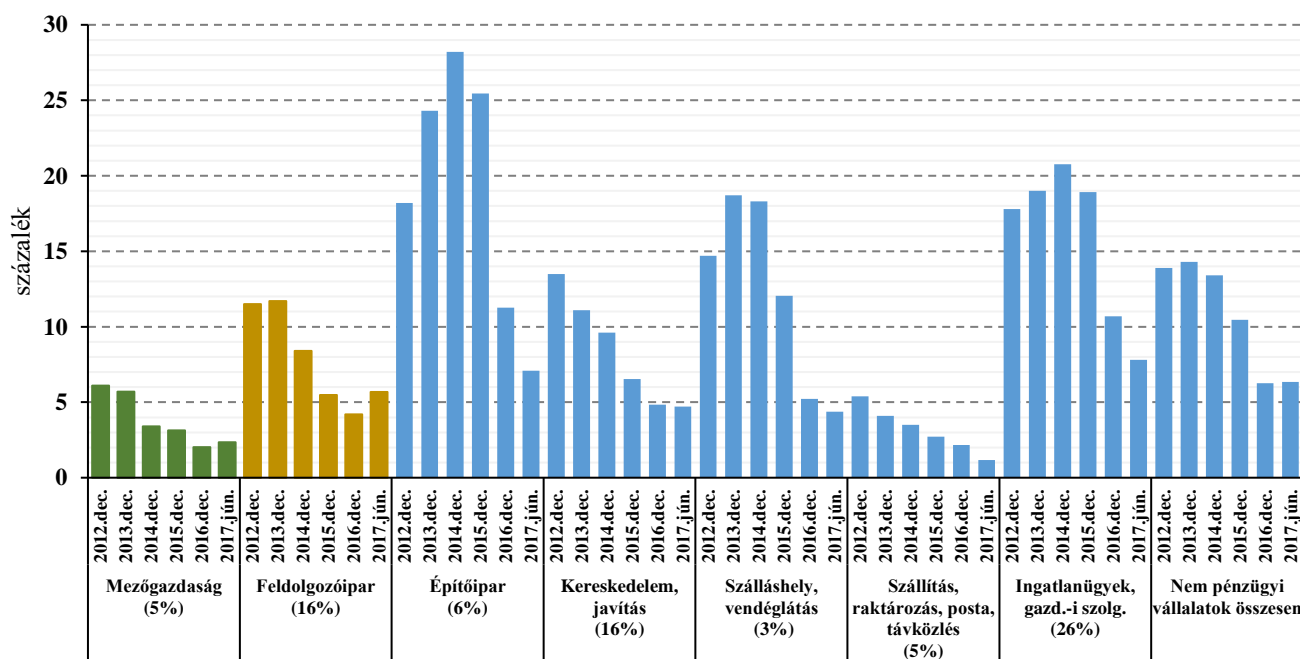
Néhány kiemelt ágazat vállalati hitelállományának fedezettsége

A hitelállomány fedezettsége az egy adott ágazatban működő társas vállalkozások nem teljesítő hitelei miatt bekövetkezett értékvesztésre elhatárolt hányad. Minél nagyobb a mutató értéke, annál kockázatosabbak az adott ágazat hitelei. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról.

A mezőgazdasági vállalkozások hitelállományát jellemző mutató 2017 első negyedévében az előző év végi 2,0 százalékról 2,3 százalékra csökkent, ennek ellenére is a mutató az elmúlt 5 évet tekintve az egyik legalacsonyabbnak tekinthető. A mezőgazdaság hitelfedezettségi értékével továbbra is az egyik legmegbízhatóbb, ke-

vésbé kockázatos adósok közé tartozik. Az ágazat pénzügyi stabilitása jónak tekinthető. A feldolgozóiparban a 2011–2013 közötti időszakra jellemző 10-12 százalékos értékről a mutató értéke fokozatosan mérséklődött, és 2016. év végén érte el eddigi minimumát 4,2 százalékkal. A pozitív folyamat nem folytatódott 2017-ben, mivel az első fél év végére 5,7 százalékra nőtt az élelmiszeripari vállalatok hitelállományának értékvesztéssel való fedezettsége. A mindkét ágazatban bekövetkezett kismértékű növekedés egyik oka, hogy a korábbi időszakokban az NHP keretein belül sok vállalkozás kiváltotta korábbi kedvezőtlen hitelkonstrukcióját a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban egyaránt, a program kifizetésével ennek hatása gyengült (30. ábra).

30. ábra: A bankrendszer vállalati hitelállományának értékvesztéssel való fedezettsége ágazatonként⁹

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Jelentés a Pénzügyi Stabilitásról, 2017. november alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

⁹ Az ábrán zárójelben az egyes ágazati megnevezések alatt a vállalati portfólión belüli, időszak végi súlyt tüntettük fel.

Kiegészítő táblák

20. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (kumuláltan befogadott és jóváhagyott kérelmek összege 2017. december 31-én)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar	
	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek
Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogram	10,0	9,8	0,0	0,0
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	3,6	3,0	0,3	0,3
MFB Kisvállalkozói Hitelprogram	0,0	0,0	0,7	0,5
MFB Új Magyarország Forgóeszköz Hitelprogram	0,1	–	0,4	0,4
MFB Vállalkozásfinanszírozási Program	0,4	0,2	4,0	4,0
Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	13,4	11,4	0,3	0,2
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	20,9	16,6	0,4	0,2
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram II. ütem	4,3	3,9	–	–
Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram	3,3	2,7	19,7	14,9
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	0,1	0,1	–	–
Összesen	56,2	47,7	25,7	20,5

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

21. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (fennálló állományok értéke 2017. december 31-én)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság	Élelmiszeripar	Összesen
Programokon kívüli forinthitel	4,0	4,3	8,2
Programokon kívüli devizahitel	–	0,3	0,3
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	0,2	–	0,2
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020	0,3	–	0,3
Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	0,3	0,0	0,3
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	1,0	–	1,0
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	0,0	0,2	0,3
MNB Növekedési Hitelprogram	1,7	1,5	3,2
Családi gazdaságok hitelei saját	0,1	–	0,1
Egyéb*	97,2	1,3	98,5
Összesen	104,8	7,5	112,4

Megjegyzés: Az egyéb kategória a 300 millió forint alatti vállalkozások fennálló hitelállománya az MFB-NHP Földhitel Hitelprogrammal és az MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020-szal együtt.

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

22. táblázat: **Bázispontban kifejezett kamatfelárak**

Hitelminősítés kategóriája	Biztosítékokkal való fedezettség		
	magas	általános	alacsony
Kiváló (AAA-A)	60	75	100
Jó (BBB)	75	100	220
Kielégítő (BB)	100	22	400
Gyenge (B)	220	400	650
Rossz/pénzügyi nehézségek (CCC és ennél alacsonyabb)	400	650	1 000

Forrás: az Európai Unió Hivatalos Lapja alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

